

ILLUSTRATIONSBILAGA TILL DETALJPLAN FÖR DEL AV

NORRA DJURGÅRDSSTADEN

LILLA GASVERKET

ILLUSTRATIONSBILAGAN

Illustrationsbilagan redogör för områdets planering och utformning. I bilagan presenteras principerna för utformningen, d.v.s. hur utomhusmiljöerna gestaltas och hur de befintliga byggnaderna kan omvandlas. Beskrivande texter och presentationsmaterial är framtagna av byggherren och dess arkitekt samt landskapsarkitekt anlitad av staden.

Som bilaga till illustrationsbilagan ligger en metodikredovisning framtagen av byggherrens arkitekt, Konzept. Denna redogör för vilka principer som följts vid framtagandet av förslagen till ombyggnad av de befintliga husen.

Illustrationsplan har tagits fram av Sweco.

Flygbild med fotomontage är framtaget genom Arrhov Frick Arkitekter, med underlag från stadsbyggnadskontoret.

Övriga illustrationer har tagits fram av stadsbyggnadskontoret.

Illustrationerna ska betraktas som ett arbetsmaterial under framtagande. Illustrationerna har delvis beskrivits av stadsbyggnadskontoret.

INNEHÅLL

Planområdet	4
Offentliga miljöer	8
Kvartersmark	10
Bilaga	27

MEDVERKANDE STADS- BYGGNADSKONTORET

Planhandläggare
Caroline Johansson
Per Jacobsson (Tengbom)

Karttekniker
Sanna Norrby

Omslagsbilder

KONTAKTUPPGIFTER

Frågor gällande detaljplanen:
Caroline Johansson 08-508 275 71
Per Jacobsson 08-412 53 45

PROGRAM-
SAMRÅD

PLAN-
SAMRÅD

GRANSKNING

GODKÄNNANDE

ANTAGANDE

LAGA KRAFT

Här är vi nu i
planprocessen

VISIONSBILDER ovan stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden, nedan Evenemangstorget i Gasverket

PLANOMRÅDET

Planområdet Lilla Gasverket ingår i stadsutvecklingsområdet Norra Djurgårdsstaden som sträcker sig från Hjorthagen i norr till Loudden i söder. Färdigutbyggd planeras Hjorthagen att innehålla omkring 6000 bostäder med tillhörande offentlig och kommersiell service.

Som namnet Lilla Gasverket antyder är planområdet en del av Gasverksområdet. Stadens vision för hela Gasverket är att området både ska bidra till ett väl fungerande vardagsliv för boende och arbetande i Hjorthagen, med service, omsorg, skola och mötesplatser för alla samt vara ett av Stockholms självklara besöksmål. Gasverket ska vara en spännande miljö med högklassig kultur, intressanta verksamheter och historiska vingslag.

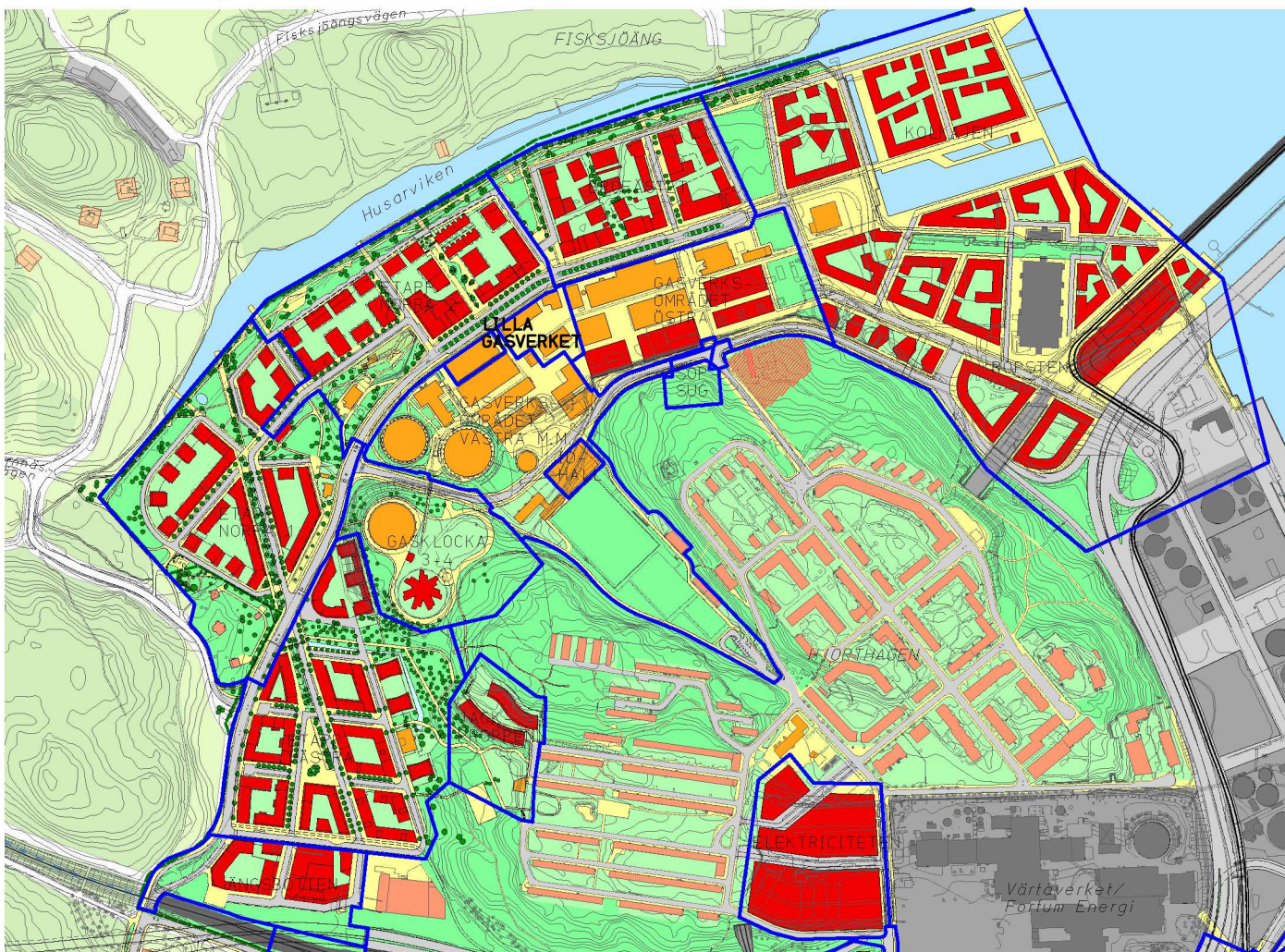
Detaljplanens huvudsyfte är att möjliggöra ett bevarande samt en utveckling av del av de befintliga byggnaderna och utomhusmiljöerna inom Gasverket. Planförslaget möjliggör att den aktuella delen av Gasverket fylls med

nya verksamheter och öppnas upp för allmänheten i enlighet med stadens framtidsbild *Från stängd industri till öppen stad*. I planområdet ingår fyra befintliga byggnader inom Gasverket;

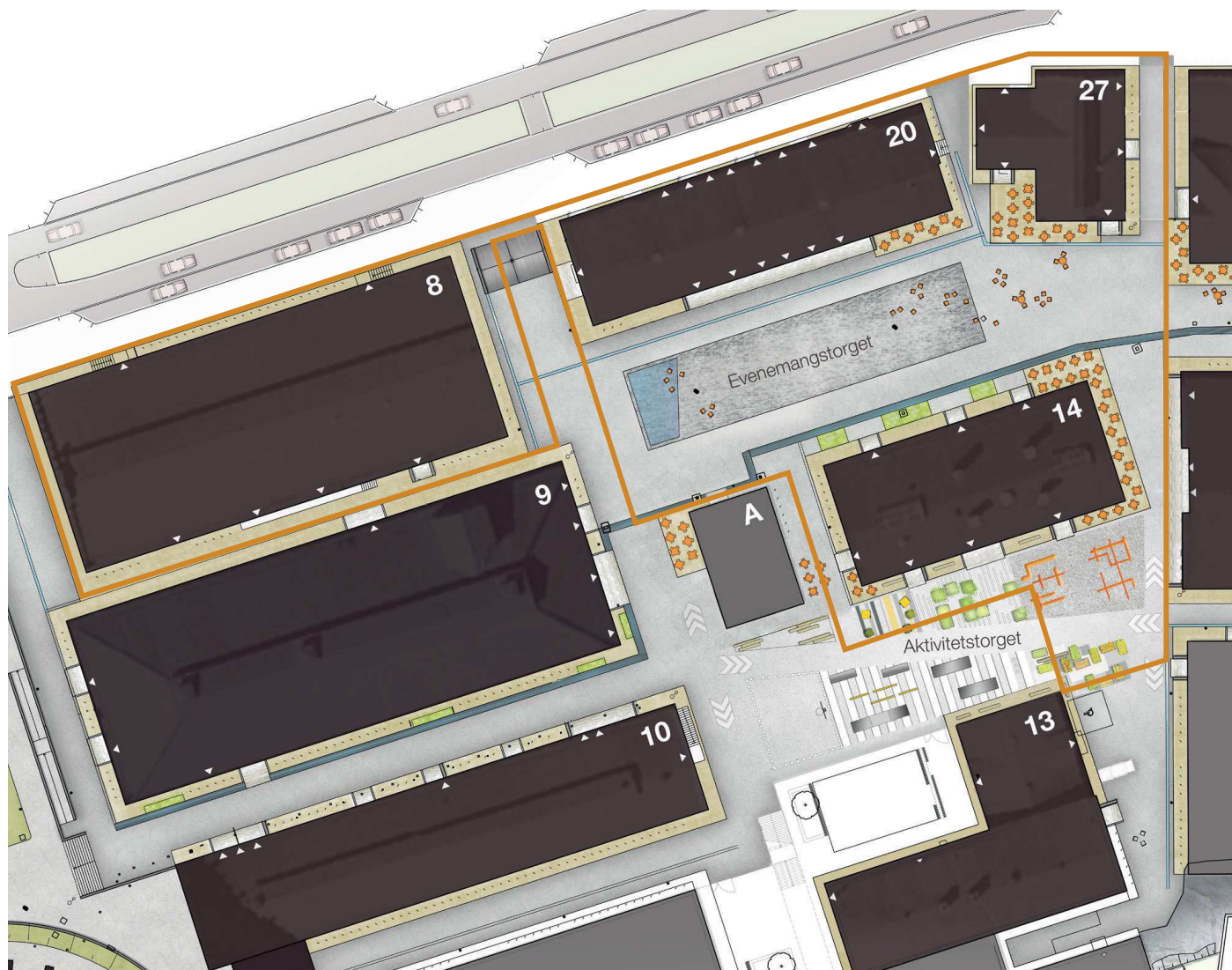
hus 8 - Reningshuset
hus 14 - Verkstadshuset
hus 20 - Maskinhuset
hus 27 - Ångpannehuset

Detaljplanen möjliggör ny användning i de befintliga byggnaderna i form av centrumändamål anpassat till byggnadernas kulturhistoriska värden. I husen föreslås restaurang- och caféverksamhet, handel och kontor.

ÖVERSIKT Norra Djurgårdsstaden delområde Hjorthagen

ILLUSTRATIONSPLAN

ILLUSTRATIONSPLAN över planområdet

MEDVERKANDE BYGGHERRAR OCH ARKITEKTER

ALLMÄN PLATSMARK

PLATS/VÄG	RITAD AV
Evenemangstorget	Sweco Architects
Aktivitetstorget	Sweco Architects

KVARTERSMARK

BYGGNAD	ANVÄNDNING	BYGGHERRAR	ARKITEKTER
Hus 8	Handel, kontor	JR Kvartersfastigheter	Koncept Stockholm
Hus 14	Restaurang, kontor	JR Kvartersfastigheter	Koncept Stockholm
Hus 20	Restaurang, handel, kontor	JR Kvartersfastigheter	Koncept Stockholm
Hus 27	Handel, café	JR Kvartersfastigheter	Koncept Stockholm

FLYGBILDSMONTAGE

Ett flygbildsmontage togs fram för att ge en övergripande bild av volymerna inom planområdet för Gasverket Västra. På samma montage nedan visas planområdet för Lilla Gasverket.

För intilliggande detaljplaneetapper har nya volymer illustrerats i vitt. Dessa volymer kan komma att ändras under kommande detaljplanearbete.

Detaljplanen för Gasverket Västra godkändes av stadsbyggnadsnämnden 2015-06-11, men har ännu inte antagits. Detaljplanen för Gasklocka 3 och 4 (längs till höger på bilderna) antogs av kommunfullmäktige 2014-04-07, men Mark- och miljödomstolen beslutade i en dom 2015-06-17 att upphäva kommunfullmäktiges beslut.

FLYGFOTO från norr, planområdets ungefärliga utbredning markerat med orange linje

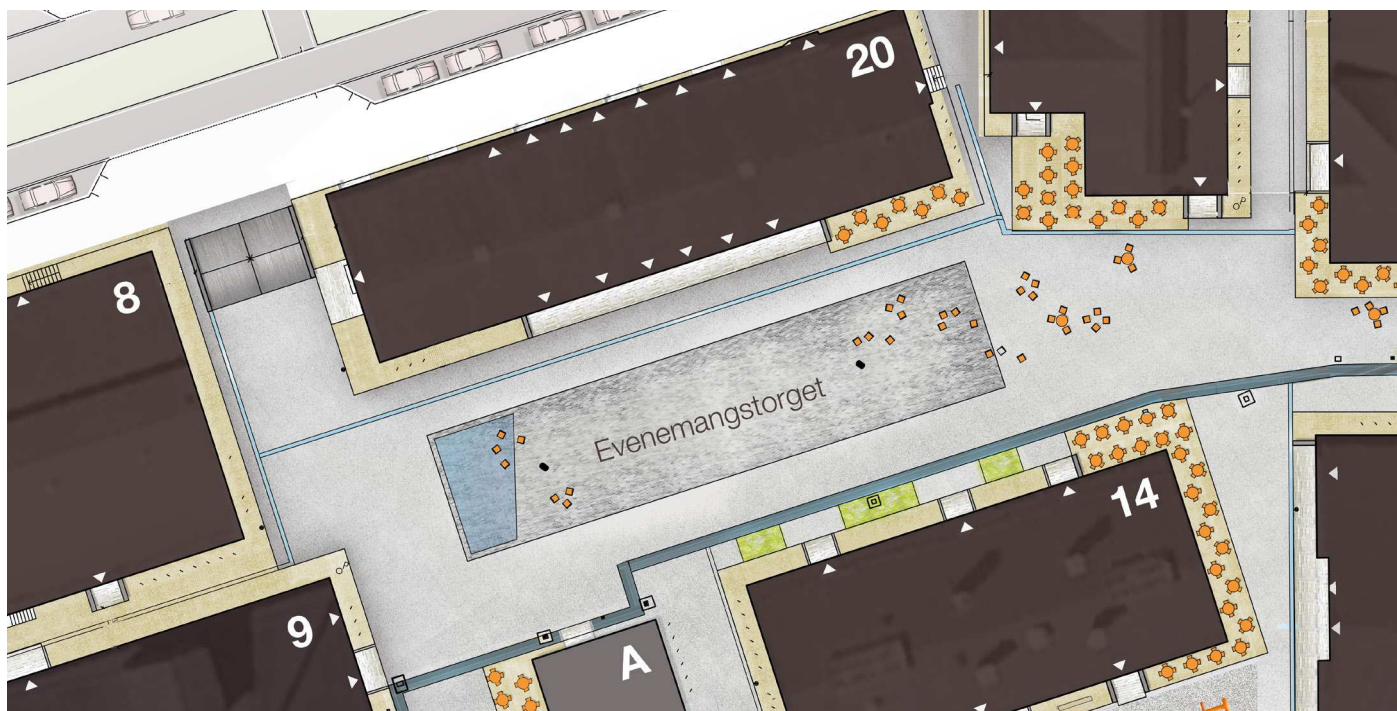
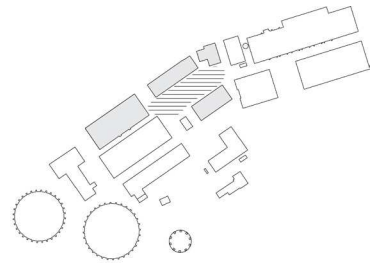

FLYGFOTOMONTAGE från norr, planområdets ungefärliga utbredning markerat med orange linje

OFFENTLIGA MILJÖER

EVENEMANGSTORGET

ILLUSTRATIONSPLAN över Evenemangstorget

Evenemangstorget utgör Gasverksområdets största offentliga torgbildning. Torget är ett offentligt rum för både permanenta och tillfälliga program. Områdets rumsliga karaktär, enkelhet och robusthet, förstärks med medvetna materialval och sparsmakade tillägg. Gestaltningen signalerar tydlighet och funktion, samtidigt som detaljeringen ges stor omsorg.

Varje enskild byggnad omgärdas av en "kappa" av storgatsten. Kappan tjänar som en inramning av byggnaderna och ett slags historiskt respektavstånd till dem. Kappan fungerar vidare som en möbleringszon för exempelvis cykelställ och uteserveringar. Då kapporna är förhållandevis fast programmerade erbjuder Evenemangstorgets inre zon en flexibel yta för tillfälliga program. Torgets innersta zon markeras av en rektangulär marktegelyta med en grund vattenspiegel som reflekterar himmel och byggnader. Flyttbara möbler ger torget en tillåtande och föränderlig karaktär.

På övriga markytor läggs asfalt. Byggnadernas entréer accentueras av "klaffar", ett kort plan i varierande lutning av platsgjuten räfflad betong eller stål-

plåt. Entréerna är tillgängliga och utförs i olika typer, från en enklare utformning till en mer markerad variant med en enkel sittmur i granit. Evenemangstorgets entré mot Bobergsgatan annonseras med en slags dubbelsidig ramp omgiven av sittmurar.

De luftburna ledningarna går i ett stråk genom området och markerar den historiska produktionsprocessen. Längs ledningsstråket löper en till största delen täckt dagvattenränna. Längs dag-

vattenrännan anläggs vegetationsytor med klättrväxter som slingrar sig upp i luftledningen på en spaljé av vajerkonstruktion.

Höga armaturstolpar med riktbara strålkastare skapar en stämningssgivande flexibel belysning samtidigt som antalet armaturstolpar kan hållas nere. En goboprojektor kan användas för att skapa effekter som kan variera med årstiderna och olika evenemang.

PERSPEKTIV över Evenemangstorget

AKTIVITETSTORGET

ILLUSTRATIONSPLAN över Aktivitetstorget

Aktivitetstorget är beläget mellan befintlig och ny bebyggelse i Gasverksområdet. Vid Aktivitetstorget planeras för en skola. Torget är i princip fritt från fordonstrafik, förutom handikappfordon och leveranser som sker under begränsade tider. Ett diagonalt gångstråk delar upp torget i en nordlig och sydlig del.

Torgytan av asfalt ansluter till Gasverksområdets markbeläggning. Till skillnad från Evenemangstorget programmeras Aktivitetstorget i stor utsträckning för att inbjuda till fysiska aktiviteter. Målet är en livlig plats med ungdomlig framtoning där alla åldrar känner sig välkomna. Aktivitetstorget verkar som en gatans teater där man kan röra på sig, umgås, visa upp sig och betrakta. På scengolvet erbjuds dans, basket, skate och parcour. Odlingscontainrar och en humlelund utgör ett grönt och pedagogiskt inslag. Zonen närmast byggnaderna anläggs med finare material och fungerar som teaterns parkett med sittmöjligheter. Något sidoordnat, men nära nog för interaktion, ligger logerna (backstageområdet) där tempot är lugnare. Goda möjligheter att vila, hänga och prata finns. De lugnare zo-

nerna förläggs på torgets norra del, de mer högljudda och rörelseintensiva aktiviteterna förläggs i södra delen i anslutning till skolbyggnaden.

Utrustningen har en stabil karaktär, men ändå viss elegans. Den hämtas från eller inspireras av områdets industriverksamhet, exempelvis återanvänds stålrör för parcour, stolpar till basketkorgar och staket. Så långt som möjligt är utrust-

ningen flyttbar. Delar av marken kan målas i ett grafiskt färgstarkt mönster.

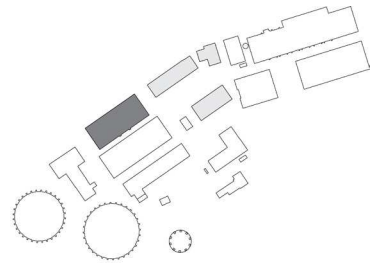
Höga armaturstolpar med riktbara strålkastare skapar en stämningssgivande flexibel belysning samtidigt som antalet armaturstolpar kan hållas nere. En goboprojektor kan användas för att skapa effekter som kan variera med årstiderna och olika evenemang.

PERSPEKTIV över Aktivitetstorget, hus 14 till höger och hus 13 (skolan) till vänster

KVARTERSMARK

HUS 8 - RENINGSHUSET

PERSPEKTIV från Bobergsgatan mot hus 8 till höger och hus 20 till vänster

JR KVARTERSFASTIGHETER GENOM KONCEPT STOCKHOLM

Historik

Hus 8, Reningshuset, ritades av Ferdinand Boberg och färdigställdes 1893 som maskinhall för rening av kolgas. Huset byggdes som en stor hall med källare i suterräng och lanternin i taket. Stilen var nationalromantisk med rött tegel, granitsockel och trappstegsgavlar. Byggnaden befinner sig i slutet av den gamla produktionskedjan för gas och har en hög bearbetning i sin utformning och detaljering med fina arkitektoniska kvaliteter. 1915 byggdes Reningshuset om och den ursprungliga hallen delades i två delar.

Användning

Byggnaden utgör, tillsammans med hus 9 och 10, fond till Evenemangstorget och gräns mot Klockparken vid gasklockorna. Den planerade handels- och kontorsverksamheten i byggnaden ska bidra till aktivitet kring Evenemangstor-

get. Tillgängliga entréer förläggs in mot hus 9 för att även befolka gränden och bevara fasaden mot Bobergsgatan.

Fasader

De ornamenterade praktgavlarna behålls i originalutförande. Nordvästfasaden (mot Bobergsgatan) behålls likt dagens utförande sånär som på de två entréerna där befintliga dörrar ställs upp inåt och nytt glasat entréparti med utrymning installeras. På fasad mot sydost (mot gränden) förlängs två av dörrarna nedåt så att huset blir tillgängligt från marknivå, de två andra öppningarna ersätts med glaspardier och utrymning likt fasad mot nordväst. Ny håltagning i blindport medger utrymning vid en eventuell brand.

Lastbryggan är idag underdimensionerad och ersätts av en ny som utformas i samråd med antikvarie. Fönster renove-

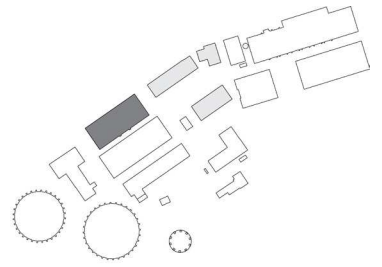
ras och kompletteras med isolerruta interiört i fönsternisch. Nya trapphus och hiss tillkommer.

Takkonstruktion

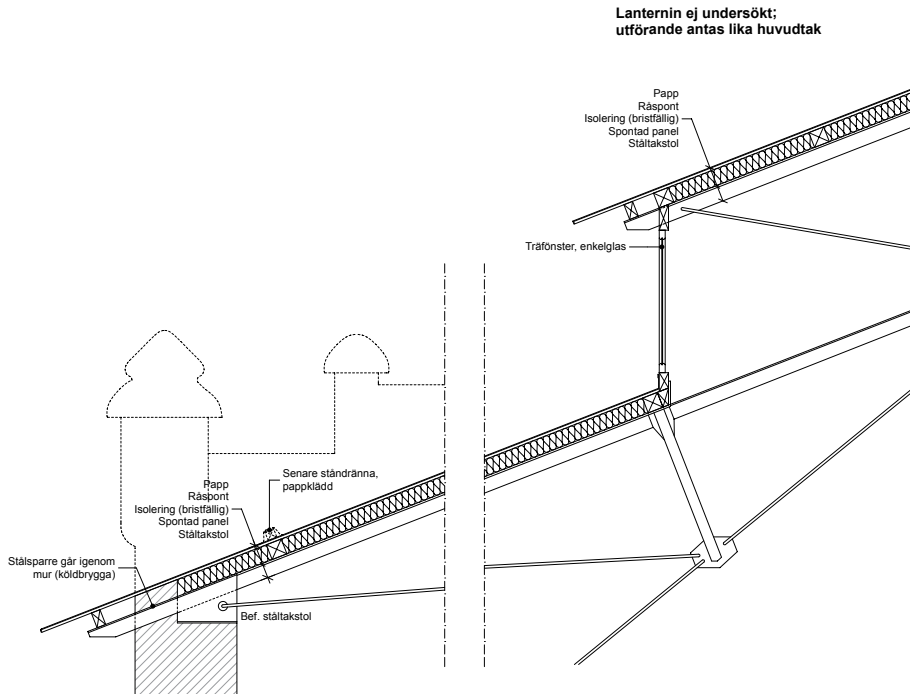
Innertaket och takstolarna är karaktäristiska för byggnaden och upplevelsen av dessa bevaras. Takets isolering placeras både interiört och exteriört med endast en mindre höjning av taket som följd. Takkonstruktionen förstärks med kompletterande nya takstolar. Utformning av dessa sker i samråd med antikvarie.

Interiör

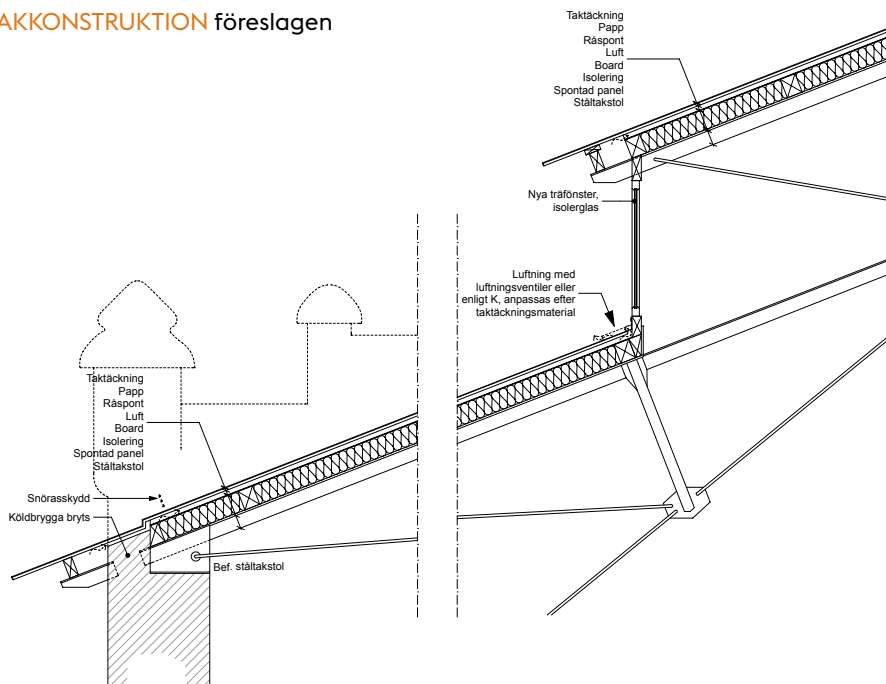
Reningshusets eleganta karaktär interiöra rymd och vackra ljusförling förvaltas varsamt. Byggnaden visar interiört upp stora vackra rum med smäckra polonceautakstolar. Befintligt bjälklag är förorenat och ersätts med nytt i befintligt läge. Byggnaden kompletteras även med nytt entresolplan, indraget

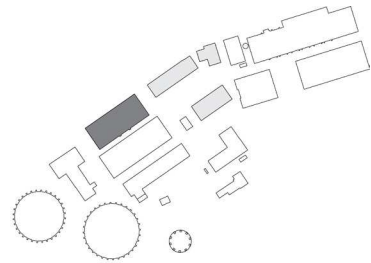
TAKKONSTRUKTION befintlig

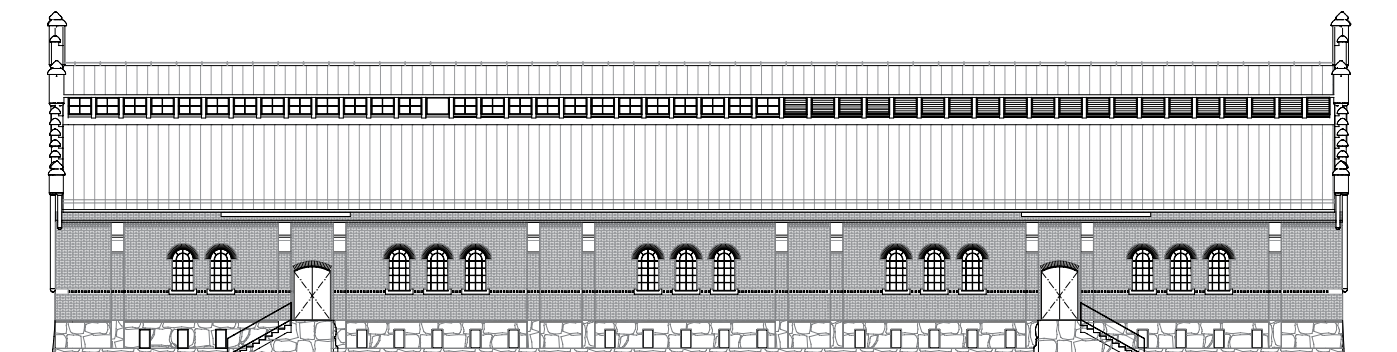
TAKKONSTRUKTION föreslagen

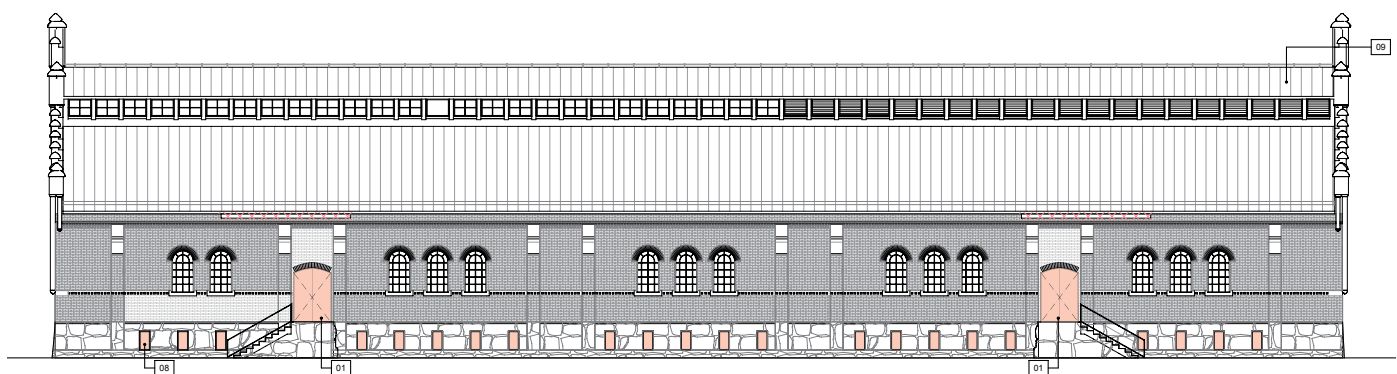
från fasaderna för att bevara upplevelsen av de ursprungliga hallarna. Det nya entresolbjälklaget får dagsljus från ljusinsläpp i den längsgående lanterninen. Nya trapphus och hiss tillkommer. Teknik och sekundärytor placeras i ett nytt källarplan.

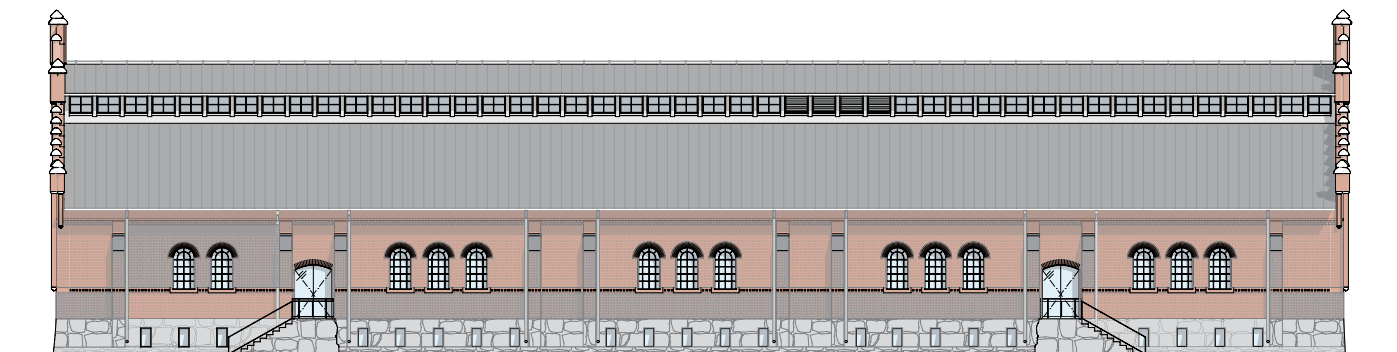
FASAD mot nordväst (Bobergsgatan)

Befintlig fasad

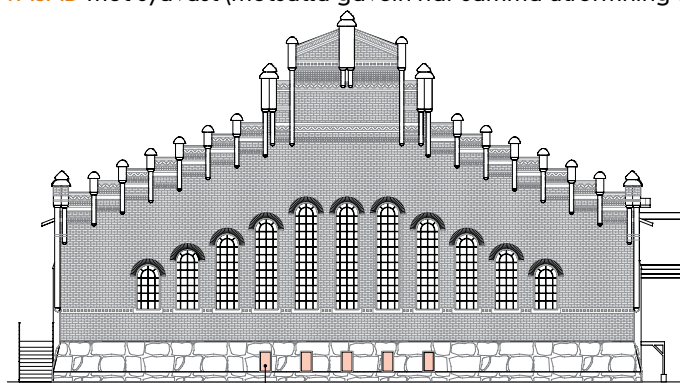

Befintlig fasad med ändringar

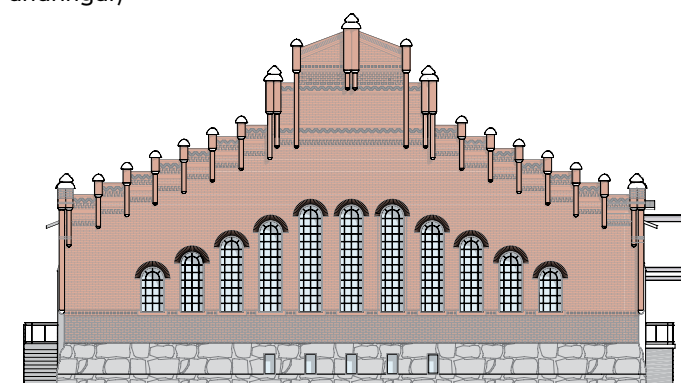

Fasad efter ändringar

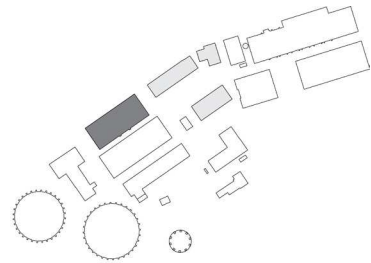
FASAD mot sydväst (motsatta gaveln har samma utformning och ändringar)

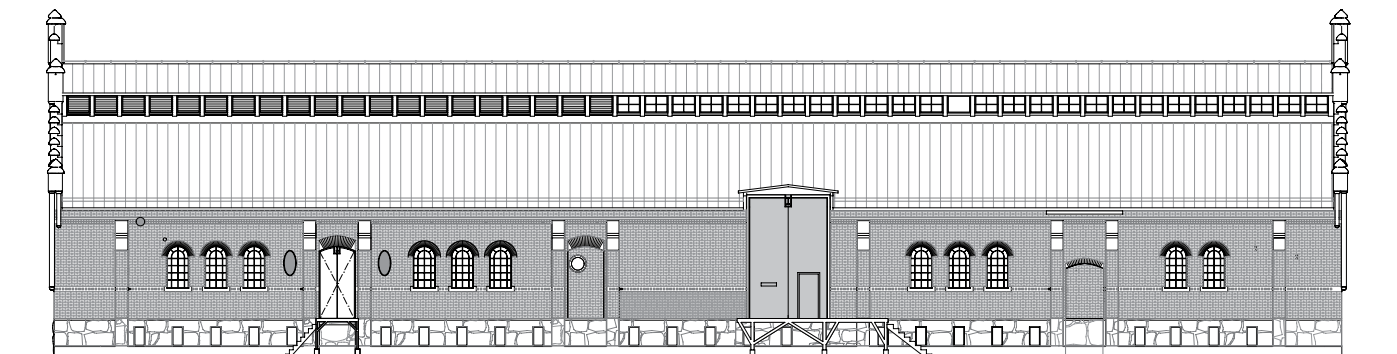
Befintlig fasad med ändringar

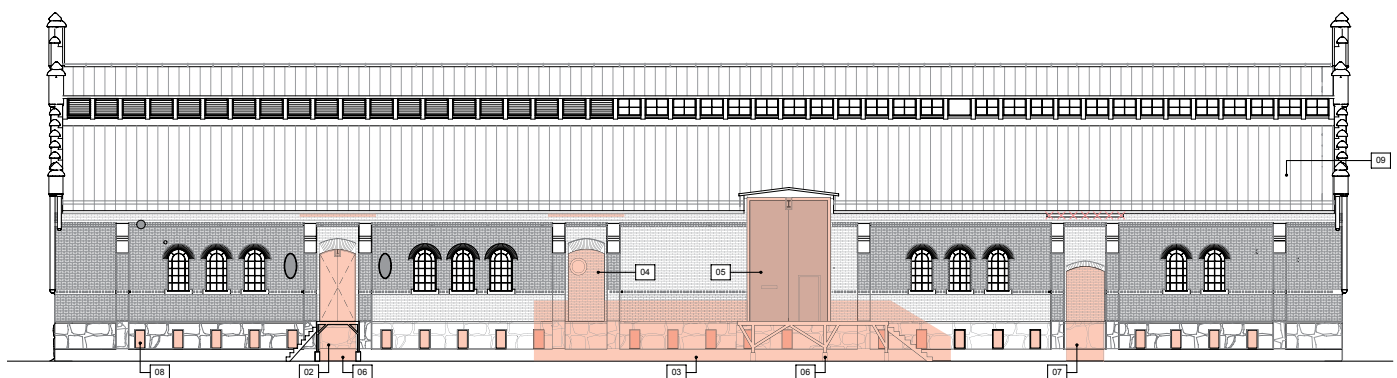
Fasad efter ändringar

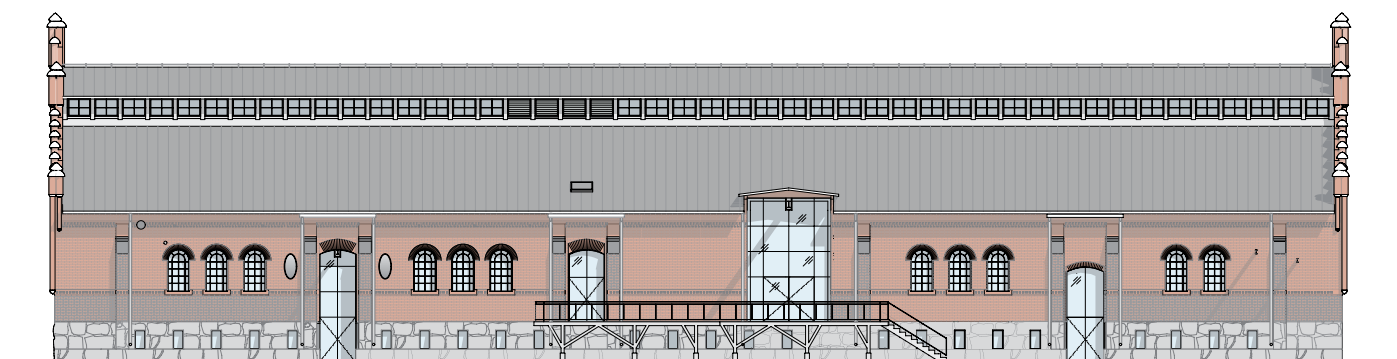
FASAD mot sydost (gränden)

Befintlig fasad

Befintlig fasad med ändringar

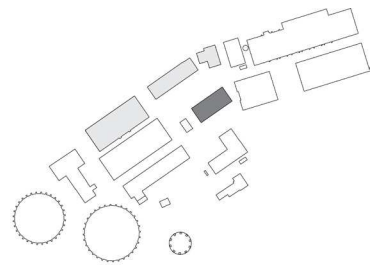

Fasad efter ändringar

FÖRÄNDRINGAR

- 01. Nytt glasat entréparti med utrymning monteras; befintlig dörr bevaras
- 02. Ny håltagning i sockel; nytt glasat entréparti
- 03. Ny lastbrygga ersätter befintlig; utformas i samråd med antikvarie
- 04. Nytt glasat entréparti med utrymning; håltagning i befintlig nisch i fasad
- 05. Nytt glasat entréparti ersätter befintlig plåtdörr
- 06. Befintlig lastbrygga rivs
- 07. Nytt glasat entréparti med utrymning; ny håltagning i befintlig nisch i fasad samt sockel
- 08. Skivmaterial från befintliga fönster avlägsnas, ursprungliga fönster återställs
- 09. Tak isoleras delvis interiört och delvis exteriört

HUS 14 - Verkstadshuset

PERSPEKTIV mot hus 14 från Evenemangstorget

JR KVARTERSFASTIGHETER GENOM KONCEPT STOCKHOLM

Historik

Hus 14, verkstadshuset, ligger mellan evenemangstorget och aktivitetstorget, och besitter fina arkitektoniska kvaliteter. Det ritades av Ferdinand Boberg och färdigställdes 1893. Verkstadshuset inrymde Gasverkets alla reparationsverkstäder och hade ursprungligen två plan samt en smedja i markplan med dubbel takhöjd. Byggnaden har den för området typiska rustika granitsockeln, den röda tegelmuren med inslag av kalksten och förbländertegel.

Byggnaden har invändigt ändrats och byggts om i omgångar. Fönstersättningen varierar och avspeglar de olika funktionerna som inrymts i byggnaden genom åren. De mindre rektangulära fönstren tillkom under 1950-talet och taklanterninerna före 1929. Verkstadshuset är den enda av Bobergs byggnader som är ritad för människors arbete, till skillnad från övriga hus som är maskinhallar, vilket visar sig i fasadernas brokighet och byggnadens skala.

Användning

Verksamheten i hus 14 bidrar till livet på torgen genom att bottenplanet föreslås få publik verksamhet i form av restauranger.

Fasader

På byggnaden, med sin fina tegelfasad och tydliga årsringar, föreslås endast mindre förändringar. Fyra ursprungliga dörröppningar i fasad återskapas liksom tre fönster på plan 3 mot nordväst. På den sydvästra gaveln bevaras den stora stålporten och öppningen kompletteras med ett glasparti. Befintlig port mot sydost är i sämre skick och ersätts med ett nytt glasparti.

Byggnaden har idag både gjutjärnsfönster och träfönster. Gjutjärnsfönstren renoveras och kompletteras med nya innerbågar. Träfönstren renoveras och nya glas minskar energiförlusterna.

Takkonstruktion

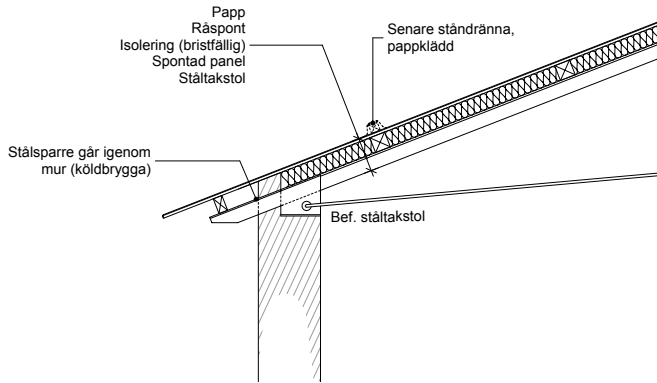
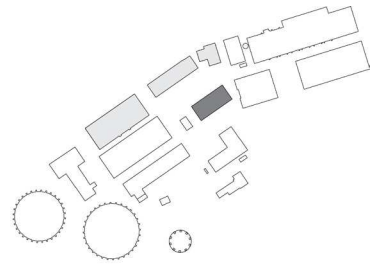
Befintliga polonceautakstolar bevaras,

men kompletteras med nya takstolar som utformas i samråd med antikvarie. Taket isoleras både interiört och exteriört, med endast en mindre höjning av taket som följd.

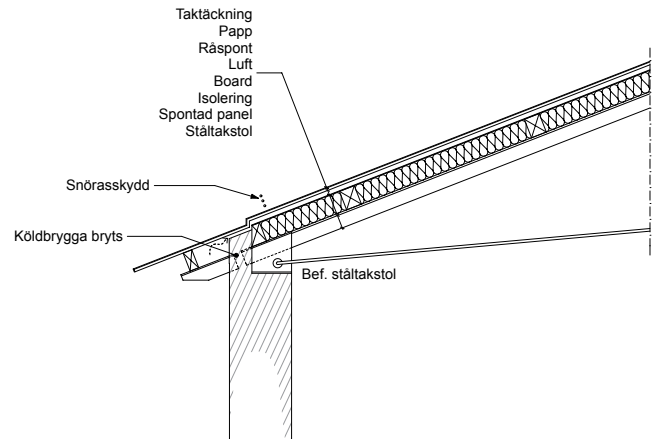
Interiör

Ny källare föreslås under del av byggnaden för att tekniska utrymmen ska ta mindre del av den ursprungliga byggnaden i anspråk. Källarens möjliga utbredning begränsas av byggnadens grundläggning.

Eftersom befintliga bjälklag har dålig bärighet kommer de att behöva förstärkas och i stora delar bytas. Invändigt kommer rumsindelningen till stor del bevaras.

TAKKONSTRUKTION befintlig

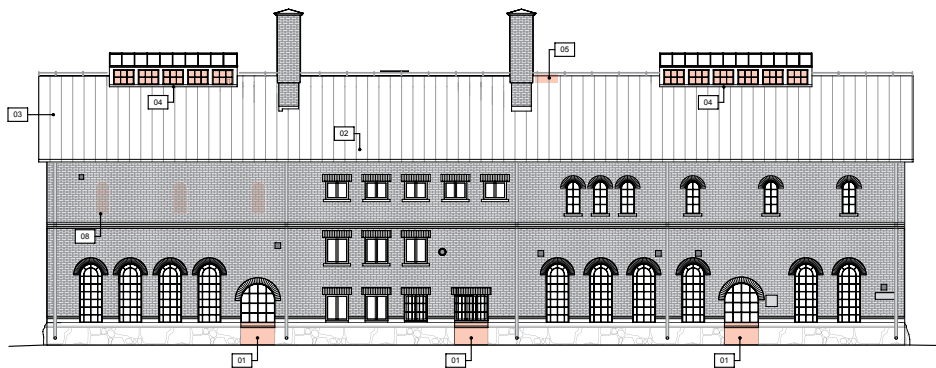

TAKKONSTRUKTION föreslagen

FASAD mot nordväst (Evenemangstorget)

Befintlig fasad

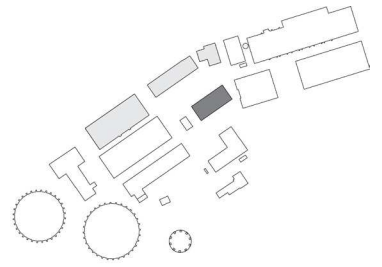
Befintlig fasad med ändringar

Fasad efter ändringar

FÖRÄNDRINGAR

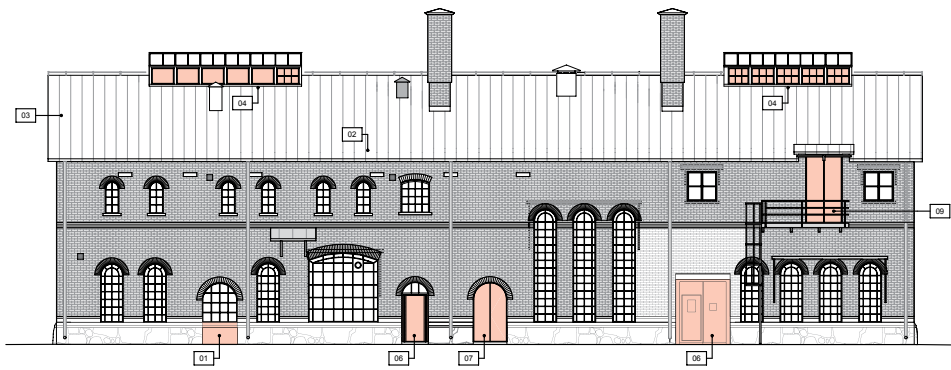
- 01. Ny dörr i ursprunglig håltagning
- 02. Ny integrerad takränna
- 03. Tak isoleras utvändigt
- 04. Nya fönster i befintlig lanternin
- 05. Ny röklucka
- 06. Nytt glasat entréparti med utrymning installeras, befintlig dörr bevaras
- 07. Befintliga stålportar bevaras och nytt glasdörrparti monteras innanför/ utanför
- 08. Nya fönster återupptas i ursprungliga öppningar

FASAD mot sydost (Aktivitetstorget)

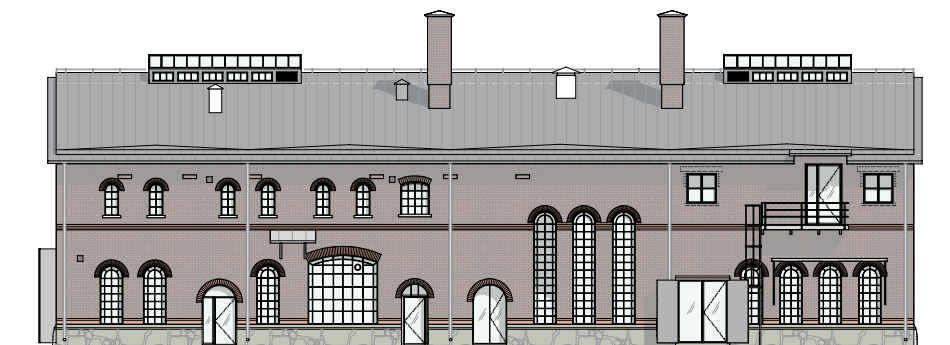
Befintlig fasad

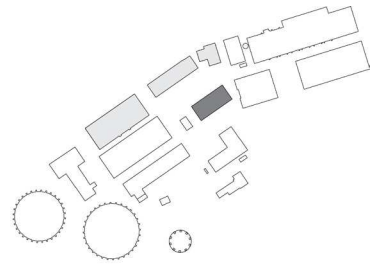
Befintlig fasad med ändringar

FÖRÄNDRINGAR

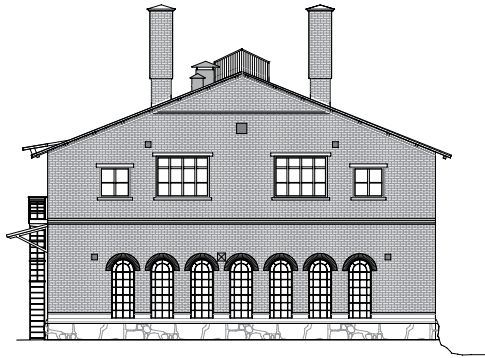
- O1. Ny dörr i ursprunglig håltagning
- O2. Ny integrerad takränna
- O3. Tak isoleras utvändigt
- O4. Nya fönster i befintlig lanternin
- O5. Ny röklucka
- O6. Nytt glasat entréparti med utrymning installeras, befintlig dörr bevaras
- O7. Befintliga stålportar bevaras och nytt glasdörrparti monteras innanför/ utanför
- O8. Nya fönster återupptas i ursprungliga öppningar
- O9. Ny utrymningsdörr i befintlig öppning

Fasad efter ändringar

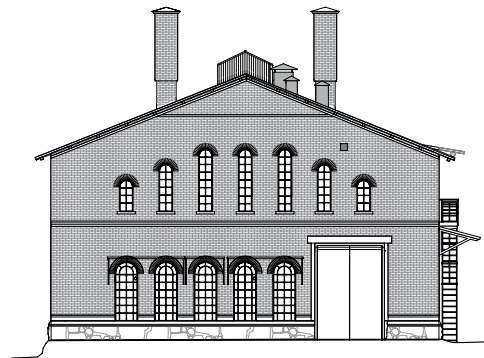

FASAD mot nordost

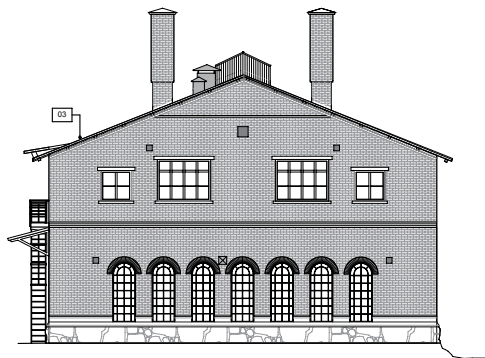

Befintlig fasad

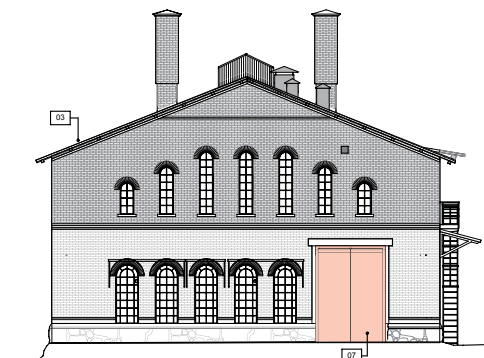
FASAD mot sydväst

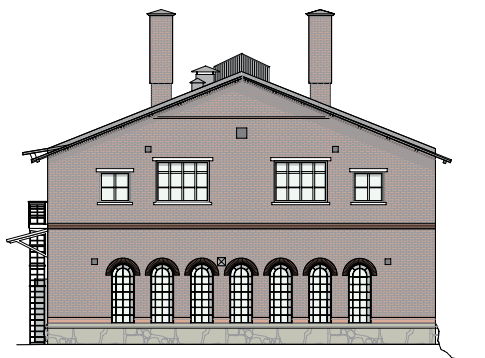
Befintlig fasad

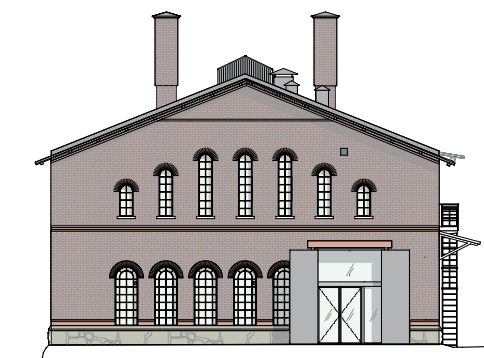
Befintlig fasad med ändringar

Befintlig fasad med ändringar

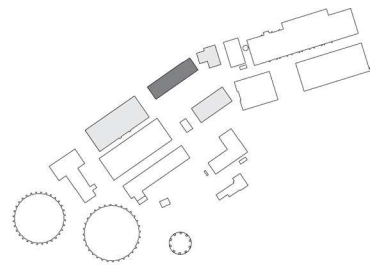

Fasad efter ändringar

Fasad efter ändringar

HUS 20 - MASKINHUSET

PERSPEKTIV mot hus 20 från Evenemangstorget

JR KVARTERSFASTIGHETER GENOM KONCEPT STOCKHOLM

Historik

Den ursprungliga byggnaden ritades av Ferdinand Boberg och färdigställdes 1893. Byggnaden, som bestod av ett stort maskinrum och ett torn för cisterner, skadades i en explosion 1935. Det skadade tornet och stora delar av maskinhuset revs 1938 och ersattes av ett nytt maskinhus ritat av Åke Tengelin.

Det nya maskinhuset har en ren och klassicerande utformning som kontrasterar mot det Bobergska i byggnadens östra del. Den nyare delen är byggd med sockel i betong, röda tegelmurar och höga spröjsade stålfönster. Det mindre tornet på den äldre delen i öster revs på 1950-talet, och det flacka sadeltaket förlängdes fram till den östra gaveln.

På fasaderna i sydväst och i sydost finns stora stålportar och på fasaden i sydost syns spåren efter genomföring av en mängd grova rör. Invändigt domineras byggnaden av ett stort rum med synliga

takstolar och en traversbana som löper längs hela det öppna rummet. Den äldre delen i nordöst har en ursprunglig rumsindelning.

Användning

Maskinhuset ligger mellan Bobergsgatan och Evenemangstorget. Den är tänkt att innehålla restaurang och handel på bottenplan samt kontor i de två övre planen. Den öppna butiks- och restaurangverksamheten gör det lätt att komma in i och uppleva byggnaden.

Fasader

För att tillgängliggöra maskinhallen och skapa kontakt dels med torgrummet, och dels med Bobergsgatan skärs vissa av de stora fönsterpartierna ner till marknivå. De nya öppningarna fungerar även som utrymningsvägar. Befintliga fönster har mycket stålprofiler som med åren har bågmat. Nya fönster föreslås tillverkas med originalritningar som underlag. Sydvästra gavelns ursprungliga

övre glasparti återskapas. Byggnaden ska fortsatt ha karaktären av en klassisk industribyggnad.

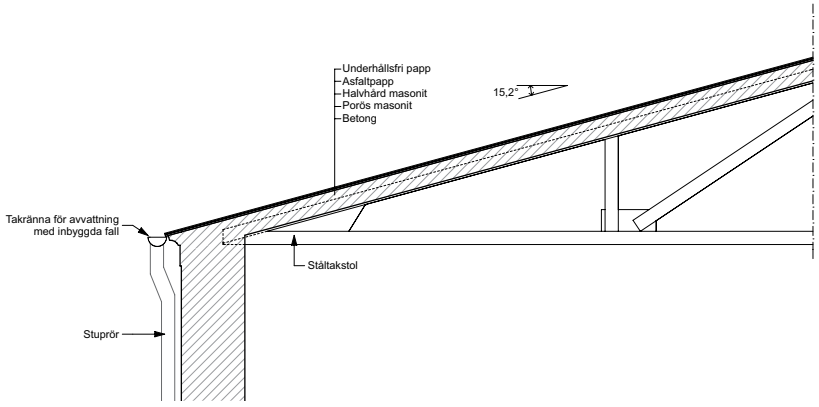
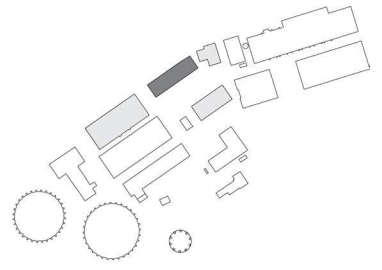
Takkonstruktion

Taket tilläggsisolerar utvändigt för att kunna behålla befintliga takstolar. Taket kompletteras med fönster för att ge det övre kontorsplanet ljus. Takfönster tillåts inte i gavelpartierna med undantag i sydost mot Evenemangstorget.

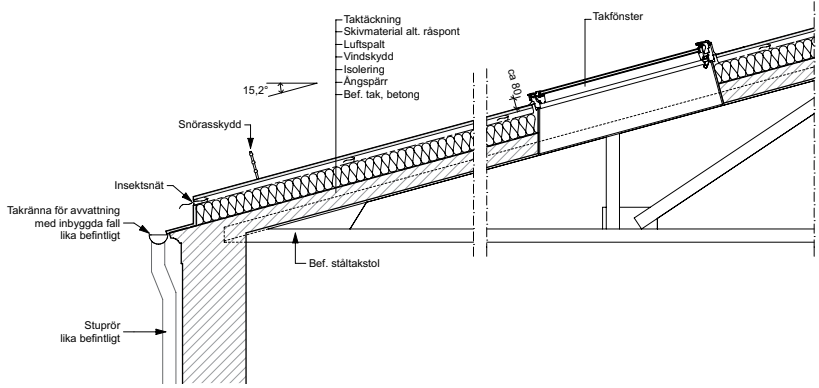
Interiör

Ursprungliga rumsvolymer bevaras i byggnadens gavlar där även fönster- och dörrpartier bevaras lika befintliga. Traversen kommer att hänga i den bevarade rumsvolymer i den sydöstra gaveln.

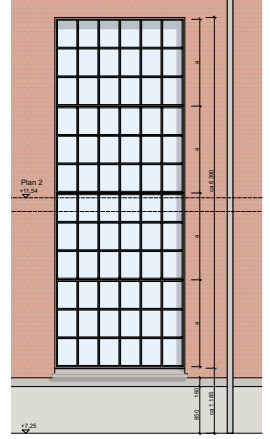
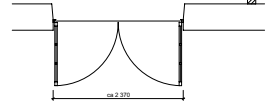
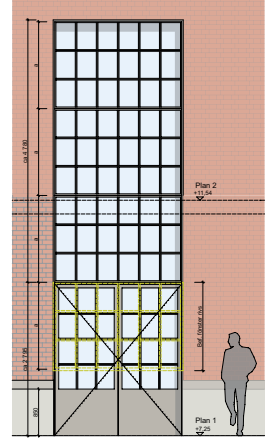
Byggnaden kompletteras med nya hissar och trapphus för kommunikation och utrymning. En utökad källarvåning föreslås rymma restaurangkök, wc, omklädningsrum och teknikutrymmen.

TAKKONSTRUKTION befintlig

TAKKONSTRUKTION föreslagen

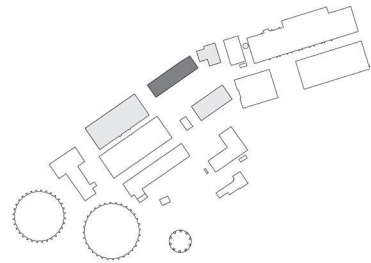

PRINCIPER fönsterpartier

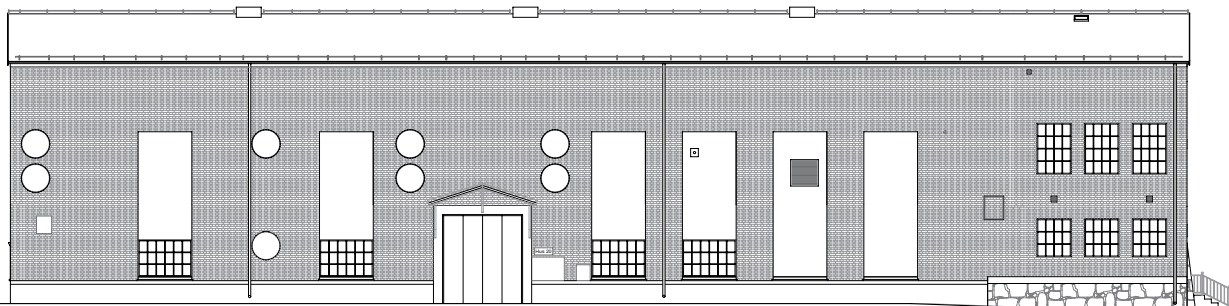

PERSPEKTIV mot hus 20 från Bobergsgatan

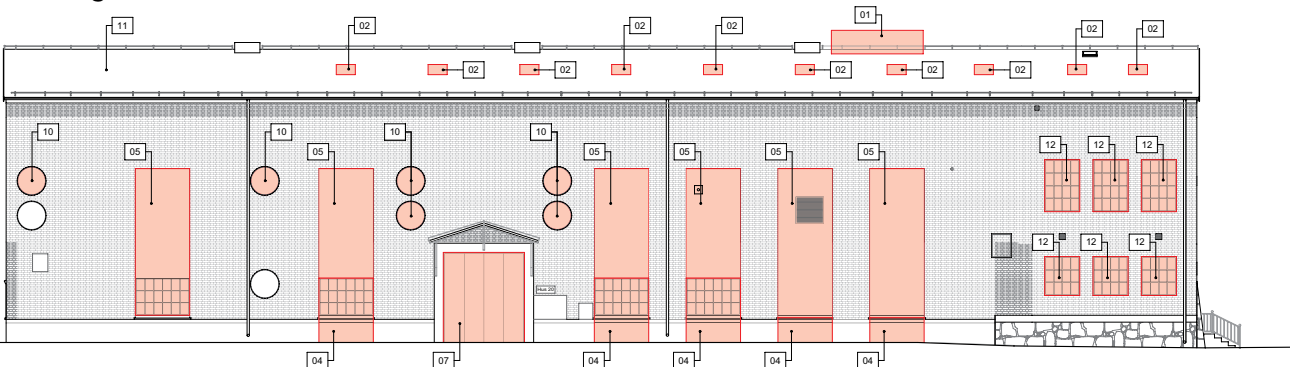

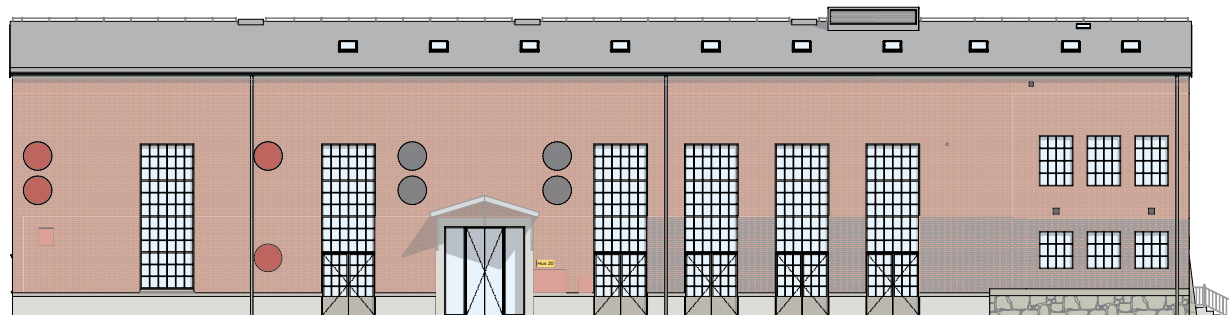
FASAD mot sydost (Evenemangstorget)

Befintlig fasad

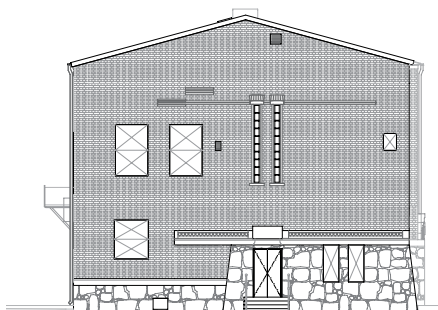

Befintlig fasad med ändringar

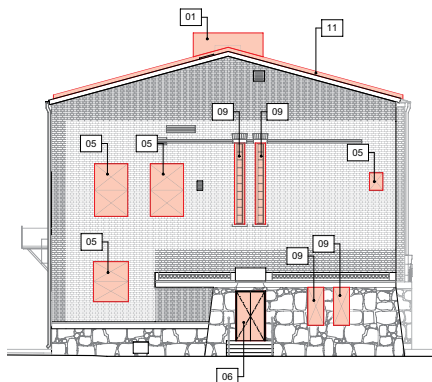

Fasad efter ändringar

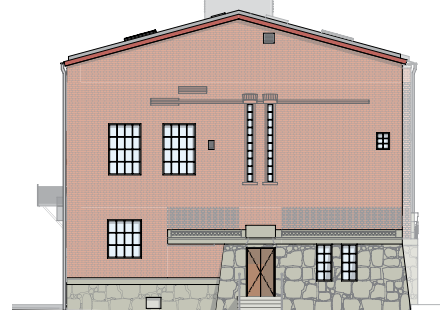
FASAD mot nordost

Befintlig fasad

Befintlig fasad med ändringar

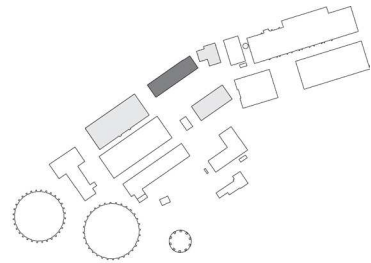
Fasad efter ändringar

FÖRÄNDRINGAR

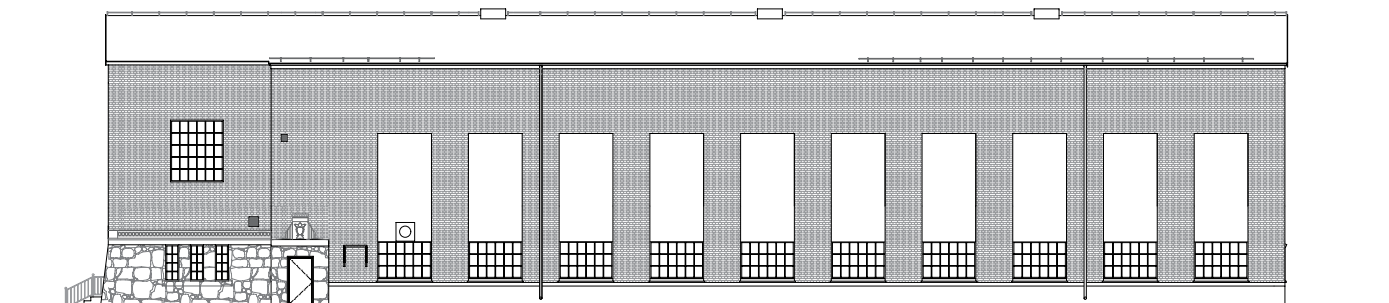
- 01. Ny påbyggnad för uteluft/avluft
- 02. Nytt takfönster
- 03. Ny röklucka

- 04. Ny håltagning i sockel, befintliga fönster förlängs ned till marknivå, entréparti med utrymning installeras, tätt bottenstycke

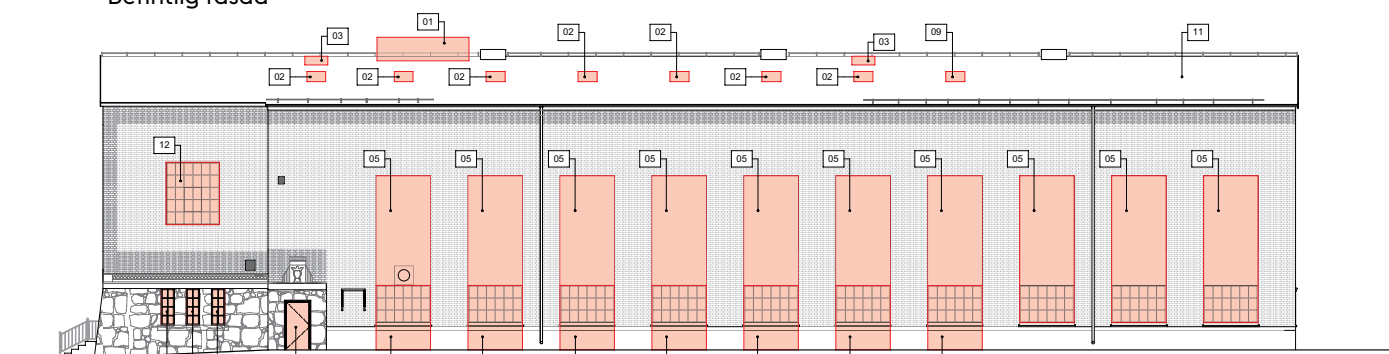
- 05. Skivmaterial avlägsnas, nya fönster tillverkas med originalritningar som underlag
- 06. Plåtport byts mot nytt tätt dörrblad

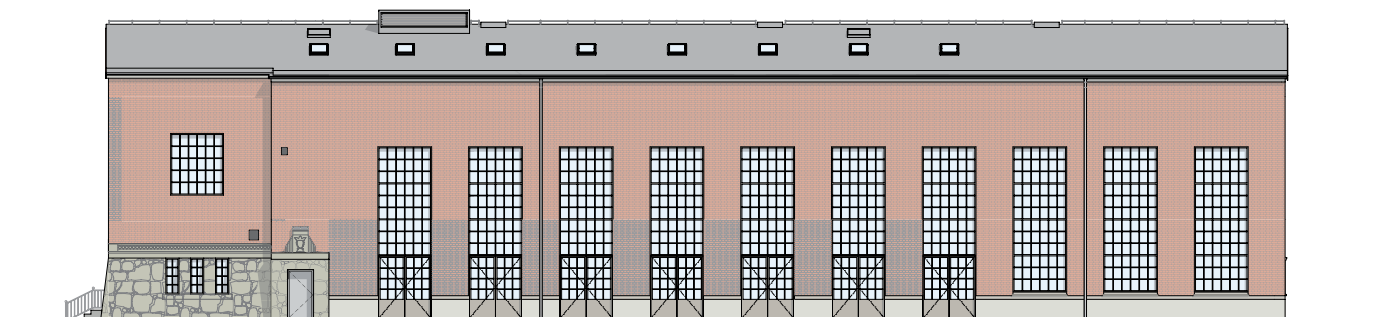
FASAD mot nordväst (Bobergsgatan)

Befintlig fasad

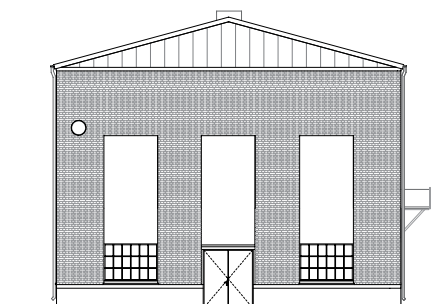

Befintlig fasad med ändringar

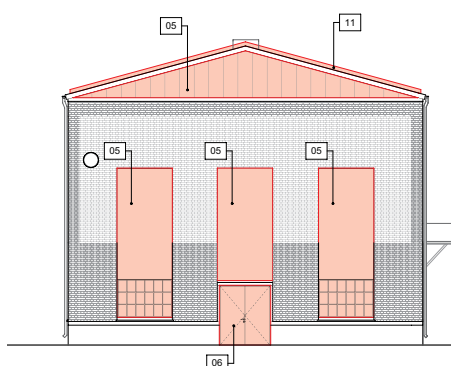

Fasad efter ändringar

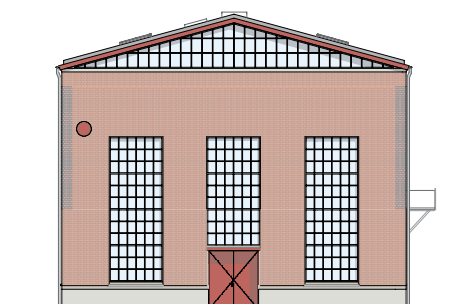
FASAD mot sydväst

Befintlig fasad

Befintlig fasad med ändringar

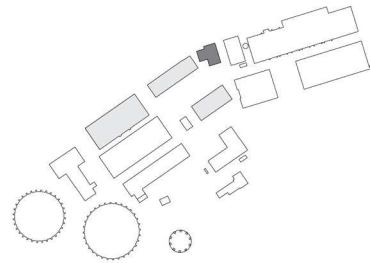
Fasad efter ändringar

- 07. Nytt glasat entréparti med utrymning ersätter befintlig dörr
- 08. Porten rekonstrueras enligt ursprungligt
- 09. Ursprungliga fönster renoveras

- 10. Nya ventilationsgaller/brandgasventil i fasad
- 11. Tak isoleras utvändigt

- 12. Nya fönster tillverkas med originalritningar som underlag

HUS 27 - ÅNGPANNEHUSET

PERSPEKTIV mot hus 27 till vänster och hus 20 till höger

JR KVARTERSFASTIGHETER GENOM KONCEPT STOCKHOLM

Historik

Hus 27, Ångpannehuset, ritades av Ferdinand Boberg och uppfördes som del av den ursprungliga anläggningen 1893. 1920 byggdes Ångpannehuset om till provgasverk. Byggnaden delades då upp i flera rum och en tillbyggnad med källare adderades mot väster, där ångpannehusets skorsten fram till dess hade stått. Från 1940-talet kom byggnaden att användas till förråd.

Byggnaden är områdets minsta hus och har en fint ornamenterad tegelfasad, Bobergs karaktäristiska gavlar och en taklanternin som löper längs med ursprungsbyggnadensnock. Huset har en central placering i produktionens kärnområde och är starkt miljöskapande, både mot Bobergsgatan och den södervända verkstadsgården. Byggnaden är till det yttre i gott skick med få men

tydliga spår och tillägg från verksamheten som inrymts genom åren.

Användning

Huset markerar en av entréerna in i området och föreslås inrymma handel och café i två plan. Caféverksamheten placeras i tillbyggnaden från 1920. Verksamheten spiller ut på torget, bjuder in besökare och berikar gatulivet i området.

Fasader

Befintliga trä- och stålportar bevaras och kompletteras med nya glaspardier. Undantaget är den stora stålporten av senare datum i gränden mot hus 30 (fasad mot nordost) som ersätts med ett nytt glaspardie. Befintliga gjutjärnsfönster renoveras och kompletteras med isolerruta interiört i fönsternisch.

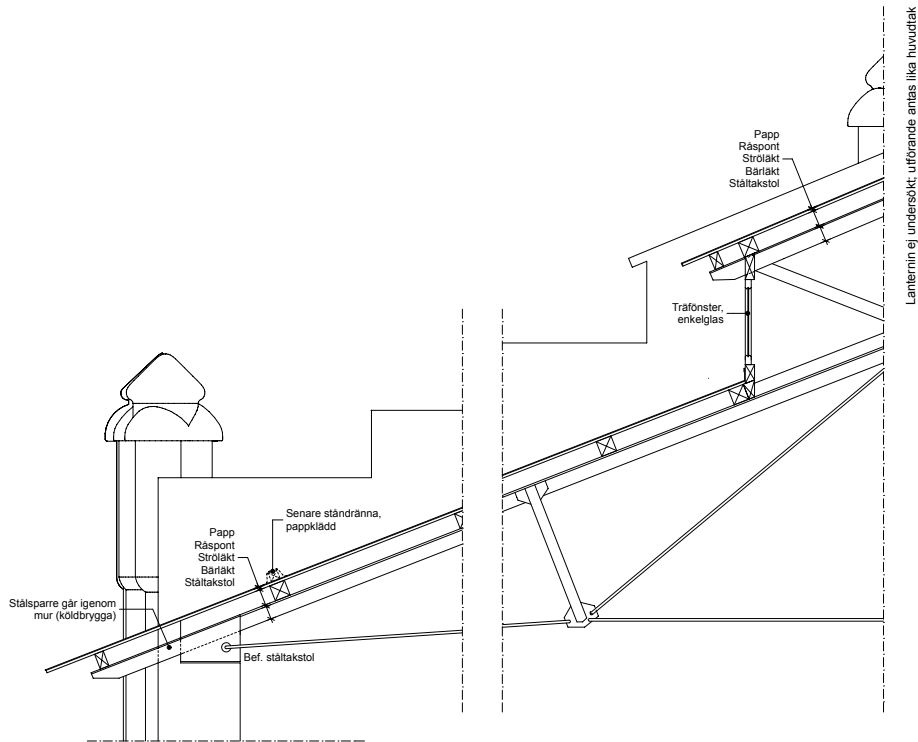
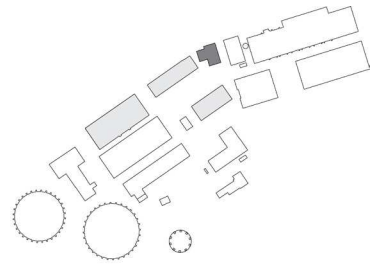
Takkonstruktion

Isolering placeras interiört. Exteriört sker ingen förändring på byggnadens tak.

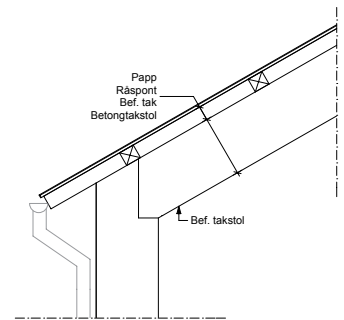
Interiör

Interiört bevaras rummen i stort som de ser ut idag. Tekniska utrymmen placeras i källaren, och invid den befintliga trappan vid norrväggen installeras en hiss och en trappa till den övre våningen. I tillbyggnaden från 1920 återskapas ett ursprungligt entresolplan för servering som lämnar en tredjedel av rummet med dubbel takhöjd.

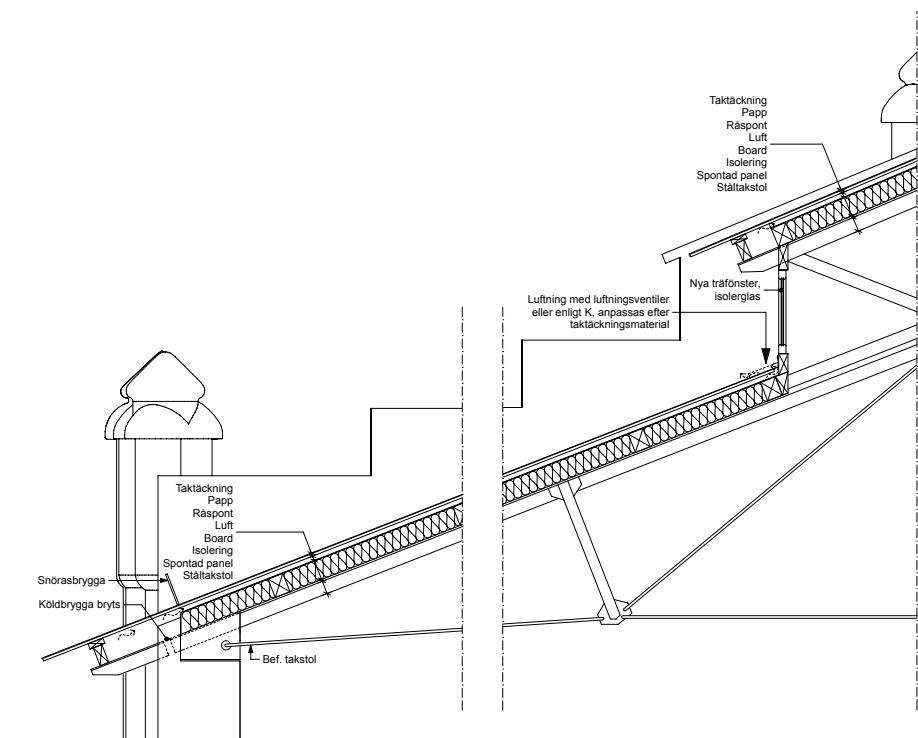
Ångpannehusets lokaler med gjutjärnsfönster, dubbla takhöjder och synliga balkar förvaltas med varsamhet och görs tillgängliga för allmänheten.

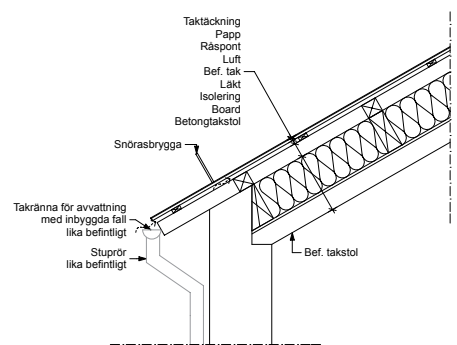
TAKKONSTRUKTION befintlig - äldre delen

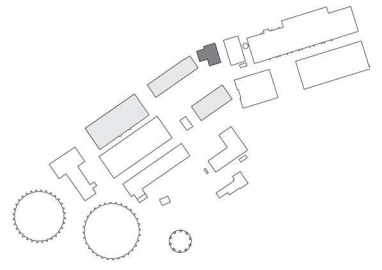
TAKKONSTRUKTION befintlig - nyare delen

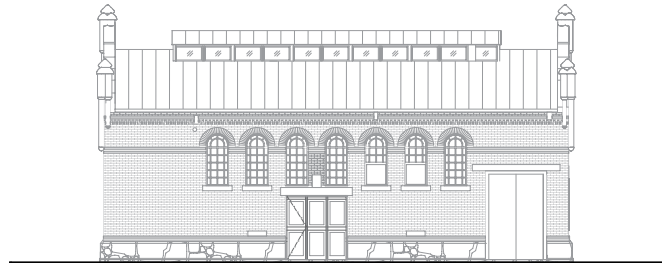
TAKKONSTRUKTION föreslagen - äldre delen

TAKKONSTRUKTION föreslagen - nyare delen

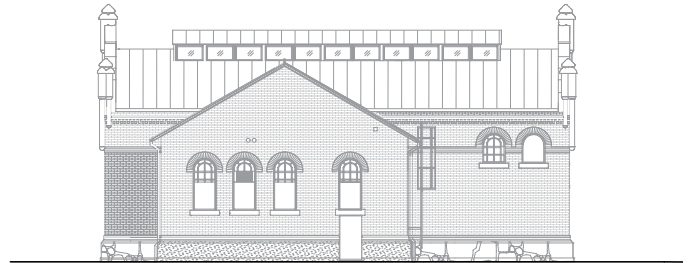

FASAD mot nordost

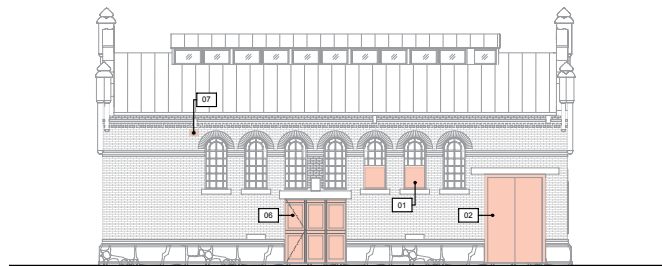

Befintlig fasad

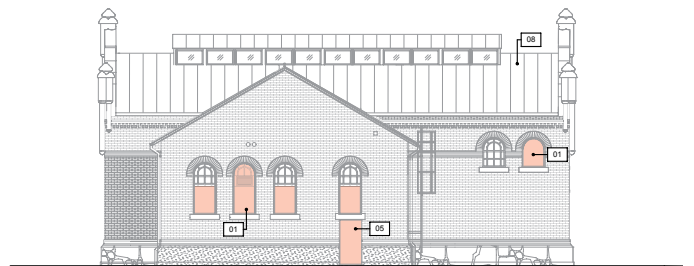
FASAD mot sydväst

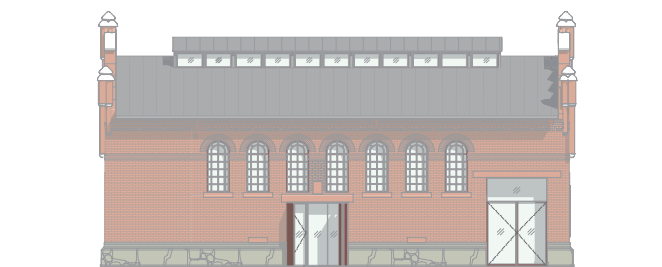
Befintlig fasad

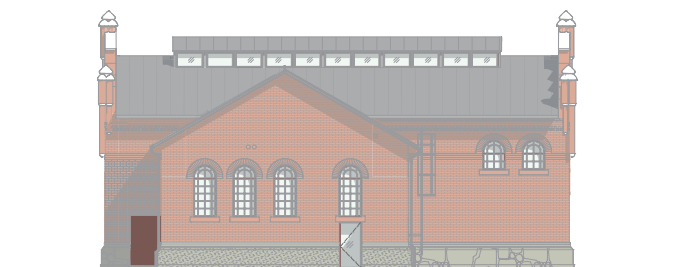
Befintlig fasad med ändringar

Befintlig fasad med ändringar

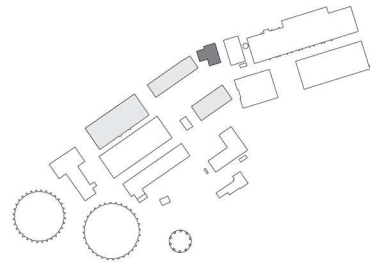
Fasad efter ändringar

Fasad efter ändringar

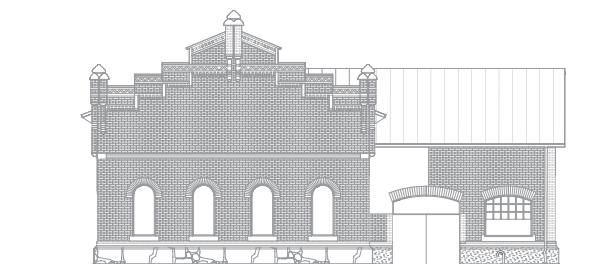
FÖRÄNDRINGAR

01. Skivmaterial/mursten avlägsnas, ursprungliga fönster återställs	04. Befintligt hål ersätts med tegel, framtaget i samarbete med antikvarie	07. Rördragning i fasad mellan hus bevaras, återställs lika ursprunglig
02. Nytt glasat entréparti med utrymning ersätter befintlig dörr	05. Nytt glasat entréparti med utrymning installeras, befintlig dörr bevaras	08. Tak isoleras interiört
03. Ny puts, omfattning lika befintligt, kulör lika fog	06. Nytt fast glasparti, befintlig dörr bevaras	

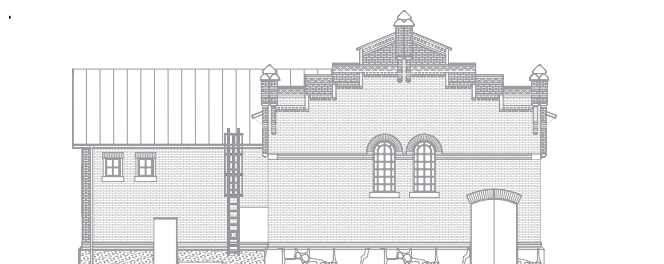

FASAD mot nordväst (Bobergsgatan)

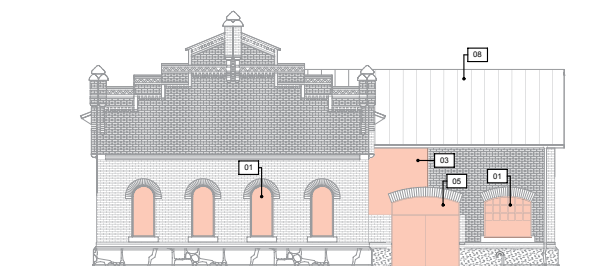
FASAD mot sydost (Evenamangstorget)

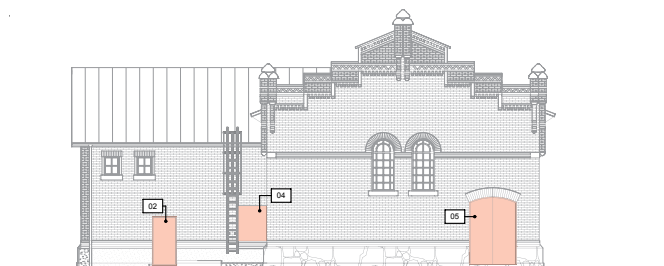
Befintlig fasad

Befintlig fasad

Befintlig fasad med ändringar

Befintlig fasad med ändringar

Fasad efter ändringar

Fasad efter ändringar

mer information:
www.stockholm.se/norradjurgardsstaden

BILAGA 1

Gasverkets historia

Stockholms första gasverk, Klaragasverket, anlades 1853 i privat regi. Stockholms stad löste in gasverket 1885, vilket, liksom flera andra företeelser som vatten, avlopp m.m. blev en kommunal angelägenhet. När en utökning av gasproduktionen blev aktuell, beslöt stadsfullmäktige 1889 att ett nytt gasverk skulle anläggas i Hjorthagen vid Värtan. Här fanns hamn, järnvägsförbindelser och goda möjligheter att expandera.

Anläggningsarbetena för Värtagasverket påbörjades 1890 under ledning av ingenjören Adolf Ahlsell. Anläggningen planerades med senaste teknik och omfattade en gasklocka och ett tiotal hus för olika funktioner som stod klara 1893.

Staden önskade att de kommunaltekniska framstegen skulle avspeglade sig i arkitekturen. Som arkitekt anlätades den unge Ferdinand Boberg. Arkitekturen fick ett mycket personligt uttryck med såväl moderna amerikanska influenser som historiska referenser. Anläggningen samkomponerades men varje byggnad gavs en anpassad form allt efter funktion. Byggnaderna grupperades kring en huvudgata och stor omsorg lades vid markplaneringen.

Gasförbrukningen ökade kraftigt varför det 1898 beslöts att ytterligare en gasklocka och en ammoniakfabrik m.m. skulle byggas. Boberg utförde ritningarna även för den andra byggnadsetappen som avslutades 1901. Fasaderna utfördes i rött tegel med dekorativa inslag och noggrant utformade detaljer. Taken täcktes med engelskt skiffer, socklarna högs i granit från platsen och portalerna utfördes i kalksten.

Gasverket i Värtan förnyades kontinuerligt under 1900-talet med stora utbyggnader 1905-1907 med Hjalmar Westerlund som arkitekt och under 1930- och 1940-talen bl.a. efter Åke Tengelins ritningar. En tredje gasklocka uppfördes 1912 i öppen konstruktion av engelsk typ. Den fjärde klockan tillkom 1931 med klockhus av stål. Kolgasverket lades ner 1972 och ersattes av ett spaltgasverk där anläggningen står fritt utan byggnad som skal. Ytterligare en gasklocka, en klotrund högttrycksklocka tillkom vid denna tid. Med tiden kom den nya byggelsen mer utformas i en strikt funktionell arkitektur.

Stora delar av gasverket är till det yttre relativt oförändrat trots en förändrad teknisk process. Gasproduktionen är nu helt utvecklade och det mesta av den äldre produktionsutrustningen är rivna medan de flesta av byggnaderna är bevarade. Planstrukturen som ursprungligen lades ut har sitt ursprung i gasverkets produktionslinje med råvaruintagen vid kajen i öster och färdig gas i gasklockorna i väster.

Gasverket ca 1892 (copyright Peter Nyblom)

Gasverket 1900 (Stadsmuseets arkiv)

Gasverket på 1920-talet (Stadsmuseets arkiv)

BILAGA 2

Metodikredovisning detaljplan Lilla Gasverket Praktisk hantering av antikvariska värden

Koncept
Stockholm

Principerna som är framtagna visar på projektets intentioner. Området är ännu inte inventerat ner på detaljnivå, varför det kan visa sig att vissa byggnadsdelar är i sämre skick än de första undersökningarna indikerar. Detta skulle medföra att det kan bli nödvändigt att ersätta enstaka byggnadsdelar med helt nya. Arbetet sker i nära dialog med projektets antikvarier. De medverkar i projektets alla skalor – från övergripande analyser och inventeringar av området ner till detaljprojektering.

ÖVERGRIPANDE PRINCIPER

Principer för dörrar och fönster

Princip 1 – Gamla gjutjärnsfönster renoveras och kompletteras med ny innerbåge. I enstaka fall kan behov av rekonstruering av gjutjärnsfönster uppkomma.

Princip 2 – Träfönster renoveras, nytt glas monteras för att förbättra fönstrets energiprestanda. Skulle skicket visa sig vara för dåligt på befintligt fönster kan det bli aktuellt med ny tillverkning. Utformning av eventuellt nya fönster sker i samråd med projektets antikvarie.

Princip 3 – Gamla dörrar renoveras och kompletteras med nytt glasparti som uppfyller krav på klimat- och skalskydd.

Princip 4 – Ursprungliga dörrlägen återskapas genom att senare ilagningar i sockel avlägsnas. Hål kompletteras med nytt entréparti.

Princip 5 – Nya entréöppningar i markplan skapas genom att fönster/dörr förlängs ned genom befintlig sockel.

Princip 6 – Nya håltagningar i befintlig mur/vägg görs var- samt med hänsyn till byggnadens fasadkomposition.

Principer för bjälklag

Princip 1 – Befintligt bjälklag byts ut mot nytt i samma läge som befintligt (pga föroreningar alternativt bristande bärrighet)

Princip 2 – Nytt bjälklag som släpper mot yttermur

Princip 3 – Nytt bjälklag som ansluter mot befintlig yttermur

Principer för ytterväggar

Princip 1 – Skador lagas, material lika befintligt

Princip 2 – Spår av verksamheten i fasad (lagningar, balkar etc) som är positiva för gatumiljön och inte riskerar skada befintliga fasader bevaras och renoveras

Princip 3 – Ytterväggar som är helt otäta kompletteras med klimatskal interiört

Principer för tak

Princip 1 – Befintliga takstolar behålls och kompletteras vid behov med nya takstolar

Princip 2 – Taklanterniner behålls och isoleras

Princip 3 – Tak isoleras invändigt

Princip 4 – Tak isoleras utvändigt (indraget från takfot)

Princip 5 – Nya takfönster

Principer för bottenplatta/källare

Princip 1 – Ny, isolerad bottenplatta i befintligt läge.

Princip 2 – Befintlig källare isoleras

Princip 3 – Hus ges ny, isolerad källare

Principer för tekniska installationer

Princip 1 – Tekniska installationer placeras om möjligt i källare

Princip 2 – Nya håltagningar i fasad för teknik minimeras och tas istället via tak eller befintligt hål i mur

Princip 3 – Tekniska installationer integreras i lanterniner

Principer för bärande struktur

Princip 1 – Gamla pelare bevaras/renoveras och kompletteras med nya för stabilitet vid behov

Princip 2 – Ny bärande struktur placeras fristående inne i befintligt hus

Princip 3 – Befintlig bärande struktur ersätts med modern struktur

Principer för nytillägg

Princip 1 – Nytillägg återknyter till historiska volymer

Princip 2 – Nytillägg ska lyfta fram och samspela med kvaliteterna i ursprunglig byggnad

Principer för nybyggnation

Princip 1 – Total omtolkning av byggd struktur

Princip 2 – Nybyggnation

HUS 8 - RENINGSHUSET

Dörrar och fönster

- Skivmaterial för fönster demonteras.
- Gjutjärnsfönster renoveras enligt princip 1. Ett fåtal existerande interiöra isolerrutor finns i byggnaden. De är i mycket dåligt skick och rivs.
- Högt sittande källarfönster renoveras enligt princip 1.
- Fönster i lanternin renoveras enligt princip 1. Merparten av de öppningar som är försedda med ventilationsraster ersätts med glastrutor lika övriga i lanterninen. Raster, utformning av typ befintlig, placeras i anslutning till ny ventilationsdragning.
- Originalportar i trä i fasad mot nordväst behandlas enligt princip 3.
- På fasad mot sydost används två existerande portar och tillkommer två nya portar. Första porten från väster är existerande och behandlas enligt princip 5 för att göra byggnaden tillgänglig. Andra porten är en ny håltagning nödvändig för brandutrymning och behandlas enligt princip 6. Tredje porten är befintlig, men inte ursprunglig. Stålporten demonteras och ersätts av större glasparti. Fjärde porten är ny och krävs för att göra byggnaden tillgänglig. Den behandlas enligt princip 6.

Bjälklag

- Existerande bjälklag som motsvarar plan 1 behandlas enligt princip 1. Ny höjd på bjälklag invid nya tillgängliga entréer.
- Bjälklaget för plan 2 är ett entresolbjälklag enligt princip 2 för att bevara rumsupplevelsen.

Ytterväggar

- Skador i form av frostsprängningar och föroreningar i ytterväggar repareras enligt princip 1.
- Produktionsframkallade skador i fasad mot sydost bevaras enligt princip 2.
- 4 st befintliga balkar mellan hus 9 och hus 8 bevaras om renovering visar sig vara möjlig.

Tak

- Befintliga polonceautakstolar bevaras och byggnaden kompletteras med ny bärande struktur enligt princip 1.
- Taklanterniner behålls och isoleras enligt princip 2.
- Tak isoleras både interiört (ovan polonceautakstol) och exteriört med indrag från takstol. Val av högisolerande material medger endast en mindre höjning av färdigt tak. Takfot ska behålla sin tidstypiska utformning. Fönster i lanternin behövs. Utformning av dessa ska vara anpassa-

de till byggnadens karaktär och göras i samråd med antikvarie. Behov av byte av något alternativt flera fönster kan bli nödvändigt.

Bottenplatta/källare

- Ny källare KV2 grävs ut under befintlig KV1 enligt princip 3.

Tekniska installationer

- Tekniska installationer placeras i KV2 enligt princip 1.
- Nya håltagningar för installationer undviks i fasad.
- Tekniska installationer som dras upp i tak integreras i lanternin för att undvika fler håltagningar enligt princip 3.

Bärande struktur

- Ny bärande struktur kompletterar byggnaden enligt princip 2. Befintlig bärande struktur har hög föroreningshalt och demonteras.

Byggnadskomplement

- Befintlig lastbrygga har genom åren genomgått flera förändringar och är strukturellt underdimensionerad. Ny lastbrygga i befintligt läge vid fasad mot sydost. Lastbryggan utformas snarlik den befintliga och i samråd med antikvarie.

Nyttillägg

- Ej tillämbart
- Stentrappor mot Bobergsgatan renoveras. Nyttillverkning av räcke i utförande så likt originalräcke som moderna krav tillåter.

Övrigt

- Del av produktionsteknisk utrustning exv gasledning i gavel mot hus 7 sparas och renoveras i den mån full sanning är möjlig.

HUS 14 - VERKSTADSHUSET

Dörrar och fönster

- Gjutjärnsfönster renoveras enligt princip 1. Ett fåtal existerande interiöra isolerrutor finns i byggnaden vilka byts ut för att uppnå energikrav.
- Senare tillkomna fönster i trä renoveras enligt princip 2.
- 3 st ursprungliga fönster i fasad mot nordväst återskapas.
- 4 av byggnadens ursprungliga entrédörrar har vid en senare tidpunkt byggts om till fönster. Dessa återfår nu sin funktion av entréer; Tre av dessa sitter i fasad mot nordväst, en mot sydost. Princip 4 tillämpas.
- Befintlig port mot sydväst bevaras enligt princip 3.
- I fasad mot sydost behandlas en port utifrån princip 3; Den behålls och kompletteras med nytt glasparti. Två portar ersätts med nya partier.

Bjälklag

- Existerande bjälklag mellan plan 1 och plan 2 behandlas enligt princip 1. Bjälklaget kompletteras med nytt bjälklag för större utbredning enligt princip 3.
- Bjälklaget mellan plan 2 och plan 3 ersätts med nytt bjälklag i ursprungligt läge och kompletteras ytterligare enligt princip 1 och 3.
- Befintliga bjälklag har bristande bärighet och behandlas enligt princip 1. I mindre omfattning kompletteras befintliga bjälklag.

Ytterväggar

- Skador i form av frostsprängningar i ytterväggar repareras enligt princip 1.
- Spår av produktionen bevaras enligt princip 2.

Tak

- Befintliga polonceautakstolar bevaras och byggnaden kompletteras med ny bärande struktur enligt princip 1.
- Taklanterniner renoveras. Avhängigt skicket, kan behov av nyttillverkning i del eller helt bli nödvändigt.
- Tak isoleras både interiört (ovan polonceautakstol) och exteriört med indrag från takstol. Val av högisolerande material medger endast en mindre höjning av färdigt tak. Takfot ska behålla sin tidstypiska utformning.

Bottenplatta/källare

- Ny källare KV1 grävs ut under befintlig bottenplatta enligt princip 3.

Tekniska installationer

- Tekniska installationer placeras i KV1 och våning 2 enligt princip 1.
- Håltagningar för installationer undviks i fasad och tas via tak enligt princip 2.
- Tekniska installationer som dras upp i tak integreras i lanternin för att undvika fler håltagningar enligt princip 3.

Bärande struktur

- Ny bärande struktur kompletterar byggnaden enligt princip 2.

Nyttillägg

- Befintliga pelare bevaras och renoveras samt kompletteras vid behov enligt princip 1. Eventuellt kan i enstaka fall behövas demontering och återmontering av äldre pelare.

HUS 20 - MASKINHUSET

Dörrar och fönster

- Gjutjärnsfönster renoveras enligt princip 1.
- Befintliga stålfönster är i dåligt skick och byts mot nya. Originalritningar används som förlaga vid nytillverkning.
- Sju nya portar tas upp på fasad mot nordväst enligt princip 5. Utformning av nya portar anpassas efter nya fönster. Ny dörr i S:t Eriks portik i stil passande portiken.
- Befintlig port i fasad mot sydväst bevaras om möjligt, alternativt ersätts med ny tät port.
- Fem nya portar tas upp i fasad mot sydost enligt princip 5. Utformning av nya portar anpassas efter nya fönster. En existerande port bevaras och nytt glasat entréparti med utrymning ersätter befintlig dörr.
- Befintlig dörr i fasad mot nordost ersätts med ny dörr.

Bjälklag

- Befintligt bjälklag mellan källare och markplan ersätts med nytt bjälklag i ursprungligt läge enligt princip 1.
- Existerande bjälklag i plan 2 ersätts med nytt enligt princip 1 och kompletteras ytterligare enligt princip 3.
- Plan 3 blir ett nytt bjälklag i nytt läge enligt princip 3.

Ytterväggar

- Skador i form av frostsprängningar och föroreningar i ytterväggar repareras enligt princip 1.
- Produktionsframkallade skador och håltagningar bevaras enligt princip 2.

Tak

- Befintlig stomkonstruktion av fackverkstakstolar bevaras och kompletteras vid behov med ny bärande struktur enligt princip 1.
- Tak isoleras utvändigt enligt princip 4.
- Nya takfönster tas upp enligt princip 5.
- Ny ventilationshuv tillkommer på taket.

Bottenplatta/källare

- Byggnaden har delvis källare och står i övrigt med betongplatta på mark, åtgärd enligt princip 1. Befintlig källare utökas enligt princip 3.

Tekniska installationer

- Tekniska installationer placeras i KV1 enligt princip 1.
- Nya håltagningar för installationer undviks i fasad och tas via tak enligt princip 2.
- Tekniska installationer dras upp i tak för att undvika fler håltagningar enligt princip 2.

Bärande struktur

- Ny bärande struktur kompletterar byggnaden enligt princip 2.

Nyttillägg

- Ej tillämbart

Övrigt

- Travers renoveras

HUS 27 - ÅNGPANNEHUSET

Dörrar och fönster

- Skivmaterial för fönster demonteras.
- Gjutjärnsfönster renoveras enligt princip 1. Ett fåtal existerande interiöra isolerrutor finns i byggnaden vilka byts ut för att uppnå energikrav.
- Förtäckt fönster i fasad mot sydväst täcks av och ursprungligt fönster rekonstrueras.
- Befintlig port i fasad mot nordväst behandlas enligt princip 3.
- Två befintliga entréer i fasad mot sydost bevaras. Porten i väster ersätts av ett nytt glasat entréparti. Porten i öster bevaras och behandlas enligt princip 3.
- Två befintliga entréer i fasad mot nordost bevaras. Porten i sydost bevaras och behandlas enligt princip 3. Porten i norr ersätts av ett nytt glasat entréparti.
- Port i fasad mot sydväst behandlas enligt princip 3.

Bjälklag

- Byggnaden har källare.
- Befintligt bjälklag i byggnadens östra del ersätts med nytt enligt princip 1. I tillbyggnaden återskapas bjälklag enligt princip 3.

Ytterväggar

- Skador i form av frostsprängningar och föroreningar i ytterväggar repareras enligt princip 1.
- Befintlig putsyta inventeras, eventuella skador behandlas enligt princip 1, kulör lika fog.
- Produktionsframkallade skador och håltagningar bevaras enligt princip 2.

Tak

- Befintliga polonceautakstolar bevaras och byggnaden kompletteras vid behov med ny bärande struktur enligt princip 1.
- Tak isoleras både interiört (ovan polonceautakstol) och exteriört med indrag från takstol. Val av högisolerande material medger endast en mindre höjning av färdigt tak. Takfot ska behålla sin tidstypiska utformning. Fönster i lanternin behövs. Utformning av dessa ska vara anpassade till byggnadens karaktär och göras i samråd med antikvarie. Behov av byte av något alternativt flera fönster kan bli nödvändigt.

Bottenplatta/källare

- Källare behandlas enligt princip 1.

Tekniska installationer

- Tekniska installationer placeras i KV1 enligt princip 1.
- Håltagningar för installationer undviks i fasad och tas via tak enligt princip 2.
- Tekniska installationer som dras upp i tak integreras i lanternin för att undvika fler håltagningar enligt princip 3.

Bärande struktur

Nyttillägg

